

Poštarina plaćena u gotovom.

HANOAR

LIST JEVREJSKE OMLADINE JUGOSLAVIJE

God. I.

Zagreb, 10. I. 1927.

Br. 5.

25 GODINA KEREN KAYEMETH
LEISRAELA.

IZDAJE SAVEZ ŽID. OMLAD. UDRUŽENJA U KRALJEVINI S. H. S.

HANOAR

JE SLOBODNI POLUMJESEČNIK ŽIDOVSKJE OMLADINE
JUGOSLAVIJE. SVI ČLANCI IZRIČU LIČNO MIŠLJENJE
PIŠČEVO.

Vlasnik i izdavač Savez Žid. Oml. Udruženja u Kraljevini S H. S.

Sadržaj:

Cvi Rothmüller: O čemu se radi?	105
A. Granowsky: Keren Kayemeth Leisrael	109
Julije Grünwald: Nekoliko misli	114
Jedan dijalog	116
Prof. Aleksandar Szemnitz: Flora Erec Jisraela	119
Jichok Lejb Perc: Štenad	121
Mihajlo Jackiv: Nuhim	123

NAŠA ANKETA.

Dragutin Engl: Odgovor	126
Jakob Kalderon: Odgovor	126
Samuel Romano: Odgovor	127
Joži Heršković: Odgovor	128

NAŠA DRUGA ANKETA.

U čemu se razlikujem od asimilanta	130
--	-----

IZ NAŠEGA POKRETA.

cr.: Izvanredno Vijeće SŽOV u Vinkovcima	131
--	-----

KNJIŽEVNOST.

cr.: Uzoran album iz Palestine	134
cr.: Novi priručnik za palestinska putovanja	134
Književne novosti	134

ŠAH.

Šahovski turnir u Meranu	135
Problemi	136

O. aj su broj uredili: ČIČA GROSS i CVI ROTHMÜLLER.

»Hanoar« izlazi svakog 10. i 25. u mjesecu na najmanje 24 strane.
— **Pretplata:** za Jugoslaviju godišnje 80 D., polugodišnje 40 Din., četvrtgodišnje 20 Din., za inozemstvo 100, 50 i 25 Din. Pojedini broj 5 Din. — **Uredništvo i uprava:** Zagreb, Ilica 31, III. kat. — **Račun pošt. ček. zavoda:** 35.984. — **Rukopisi se ne vraćaju.** — **Prenošenje** z »Hanoara« dozvoljeno je samo uz naznaku izvora.

Cvi Rothmüller: O čemu se radi?

Zamoren sam teoretskim rasprama i diskusijama o palestinocentrizmu i o širokogrudnom cionizmu. Poželio sam, da i ti, brate u Skoplju i u Novom Vrbasu, u Čakovcu i u Zavidovićima, u Zagrebu i u Beogradu vidiš u stvari, o čemu se tu radi. Da vika o Cijonu ne ostane teoretskom diskusijom nekolicine, nego da i ti shvatiš njeno značenje — pa da onda jasno kažeš svojim riječima i još jasnije da dokažeš svojim djelima, je li tebi Cijon centar svega tvog života ili je samo nestvarna tačka za čeznutljivo maštanje, dok si ti inače posve svezan i srašten sa zbiljom, s galutom.

Tražio sam zgodu, da na kojemu posve stvarnom primjeru spoznam i pokažem svu razliku. I evo mi prilike: jubilej Keren Kayemeth Leisraela, 25.-godišnjica Židovskoga Narodnoga Fonda.

Zamisli: u Erecu haluci izgradjuju novi dom.

Tisuće ih zaista gradi: suši močvare i baruštine, kopa ceste, pravi kanale, popravlja tlo, gradi kuće i naselja, timari stoku, ore, sije, žanje, sadi, bere — uk ratko stvara. Ne trguje, ne mešetari tudjom robom, nego stvara na svom tlu svojim radom. Tetoši majčicu zemlju, da bi nam opet davala darežljivom rukom plodove našega mara.

A druge tisuće? Moraju da ostanu u gradovima, da rade u fabrikama ili čak da uopće nemaju zaposlenja. Hiljade haluca ne mogu da izvrše ideal svoj: da se vrate zemlji, da se obnove seljačkim radom, da skinu prokletstvo neplodnoga lutanja, da se ukorijene u rodjenoj grudi. Hiljade haluca ne mogu, čuj brate, da izvrše naš ideal, ma da su ostavili Evropu, ostavili roditelje i braću, ostavili sve zbog našega zajedničkog cijonskoga ideala.

Tisuće haluca žive sretni na zemljištu Keren Kayemetha. Rade teško, muče se mnogo, gladuju često. Ne brinu se za sve to: jer grade narodu dom. Ne rade samo za sebe i ne rade

za drugoga, nego rade za narod, za zajednicu. Na zemljištu Keren Kayemetha nema izrabljivanja. Kao što KKL oduzima zemlju svakomu, koji hoće da oplijeni tlo, da ga iscrpe prevelikim zahtjevima ili nedovoljnim radom, tako je oduzima i onomu, koji bi da se bogati tuđom mukom, da upotrebljava jeftin rad. Princip je Keren Kayemetha: svakomu onoliko zemljišta, koliko može sam obradivati i koliko mu dostaje za život. Treba li mu ipak zbog bolesti ili u sezoni pomoći, eno mu bratske mobe, eno mu drugova u naselju ili braće u kvuci. Tisuće haluca dakle mogu da ostvare onu divnu biblijsku odredbu i taj zahtjev modernih nacionalnih ekonomata, da tlo ne smije biti privatnom svojinom, nego mora pripadati narodu. (Jer privatna svojina vodi u selima do velikoga posjeda, do osiromašenja seljaka, do iseljenja ili u prekomorske krajeve, ili u gradski proletarijat. U gradovima privatna svojina tla uzrokuje nezdrave stanove u strašnim kućerinama, upotrebu podrumskih i tavanjskih rupa, sušicu i druge bolesti).

A druge tisuće? Moraju da u gradovima budu izvrgnute svim tim rdjavim posljedicama. Došli su iz idealizma, da grade domaju. A sad grade kućice i kućerine, gdje će sutra plaćati visoku stanarinu, gdje će biti izloženi na milost i nemilost kućegazdi. Njihova visoka stanarina (to nije teorija, nego nažalost kruta zbilja iz Tel Aviva) uzrokom je višim radnim nadnicama, nadnice povisiše cijenu robi, roba palestinskih fabrika ne može i zbog toga konkurirati jačim industrijama, fabrike moraju da smanje produkciju ili da obustave rad — a radnici, naša braća haluci, moraju da gladuju.

Tisuće haluca mogu da žive novim životom, da stvaraju novu religiju rada, kojoj je apostolom A. D. Gordon. Mogu da odbacuju ili da prihvataju stare naše forme, jer u svakom slučaju u njihovim zajednicama struji nešto novo, novo gledanje na svijet, nova povezanost s prirodom, novo djetinjsko pouzdanje u Boga.

A druge tisuće? Mjesto bogoslužjenja u prirodi, mjesto pjevanja s pticama, sred cvijeća, moraju da idu na skupštine, da se klasno organizuju za borbu protivu kapitalizma — jer to traže njihovi želuci, koji su ipak jači od idealizma.

Eto: tisuće haluca na tlu Keren Kayemetha mogu da grade zdravu narodnu budućnost, da stvaraju jednovitu, neraspječanu narodnu zajednicu, da izvršuju ideale cionizma.

A druge tisuće isto tako dobrih i požrtvovnih haluca moraju da protivu svoje volje počinju borbu u samoj židovskoj zajednici Palestine, u samom komadićku Erec Jisraela.

I sad, kad sve to biva tamo, gdje se odlučuje židovska budućnost, (jer ona se ne će stvoriti ni u Sarajevu ni u Vinkovcima, ni u Novom Sadu, ni u Karlovcu) kad su u pitanju svi ideali naši — može li sad biti sumnje o tom, da srce židovske omladine, srce cionističke omladine mora da uzbu-

djeno prati svaki potres, svaki napredak i nazadak u Palestini, pa da ono sljedstveno prosto ne može da se veže sa svim ostalim nepalestinskim realnostima, jer za nas ima samo jedna židovska realnost, a ona se istom stvara u Cijonu. N j u i m a m o i s t o m m i d a s t v o r i m o u C i j o n u.

Da, haluci su pioniri, vojnici, borci. Ali oni su naš i pioniri. Mi moramo da im budemo barem zaledje, da budemo barem pomoćna vojska. Da im dodajemo kamenčiće, koje će da ugrade u veličajni dom novoga židovstva. Zaista, i do nas stoji, kakav će da bude Erec Jisrael. Stvorit će se i odlučiti budućnost židovstva u Palestini, u Erecu. Ali kakav će da bude Erec, to ćemo mi morati da odlučimo. Struja naše ljubavi za Erec, za naš, za halučki Erec, mora da poteče iz našega srca, iz našega mozga i iz džepa našega. Mi nijesmo sanjari, mi znamo da cijenimo potrebe i zahtjeve realnosti. Zbilja traži novaca, haluci traže zemljišta. Ali novac treba da bude samo posljedica velike ljubavi naše za Erec, za Cijon. Keren Kayemeth treba da nas usreći, jer dati i raditi za geulat haarec, za otkup palestinskoga tla, to znači raditi za zdraviju budućnost židovskoga naroda.

Keren Kayemeth nije samo novčana stvar. On je pitanje palestinske atmosfere. On nam daje mogućnost, da svaki dan učinimo nešto za Palestinu, da zastanemo časak u svom svagdašnjemu, profanom, kruhoboračkom životu pa da se i mislima i osjećajima i djelom solidarišemo i povežemo s novim židovstvom i s njegovim i našim pionirima. Modro-bijela kasicica neka nam je i simbol i kruta stvarnost: svaki dan da se osjetimo odgovorni za Erec, svaki dan da se osjetimo sretni, što živimo u vrijeme geule, svaki dan da damo dinar u kasicu. Markica Keren Kayemetha nije samo prilog od pola dinara: ona je podjedno ponosna ispovijest cionizma i židovstva, dokaz solidarnosti s halucima, propaganda za Keren Kayemeth.

A rad za taj fond nije pusto skupljanje novaca. On je djelotvorno učešće u izgradnji Palestine — jer se zaista svaki onaj dinar iz kasicice pretvara u parčence tla, iz kojega će da nikne nov židovski život. Rad za Keren Kayemeth znači i odgoju naroda, odgoju porodice i čitave sredine: prilogom od dinar na dan, pravom agitacijom za Keren Kayemeth, osvajanjem srdaca i mozgova, pa tek onda džepova mi stičemo nove pristalice izgradnje, stvaramo nove aktivne saradnike, mobilizujemo nove sile za obnovni rad.

I eto, brate, dok sve to znamo i osjećamo, ostajemo »palestinocentrični«. Dok nije Cijon izgrađen, ne možemo da gradimo udobne, i ako nesigurne pozicije u galutu. Dok nema u Palestini prave židovske realnosti, dok tamo Židovi imaju samo 5 posto zemljišta, a 18 posto stanovnika, dotle ne mo-

žemo da se vežemo ni s kojom drugom realnosti na svijetu. I velim ti, sva ta vika je stoga glupava i tričava. Ima samo jedan cionizam: izgradnja Cijona. Svaki neka dade ono što ima i što može da dade.

Ti si trgovac, i imaš poslovnih briga: dobro! Ne traži Cijon od tebe, da zanemariš rad svoj. Ali ded zastani svaki dan pola časa i ubaci dinar u modro-bijelu kasicu. I pomisli u taj čas na Erec. A na šabat ili u nedjelju uzmi židovske novine u ruke pa ded prolistaj po njima. Ne trebaš sve da čitaš, pregledaj naslove; možda ćeš naći štogod, što potpuno razumiješ, čemu ćeš se iskreno radovati, nad čime ćeš iskreno tugovati. I vjeruj mi, u tome je tvoj cionizam, ako ne možeš da činiš više. Jer ti si ipak zdrava kopča u onom nepreglednom cionističkom lancu, što obuhvata čitavu zemaljsku kuglu. I u svoj svojoj jednostavnosti ti ćeš u pravi čas prinijeti žrtve na oltar izgradnje.

A ti si srednjoškolac. Za tebe vrijedi sve ovo dosad spomenuto. Ali ti moraš da činiš i više. Da čitaš, da se obrazuješ, da upoznaš židovstvo i Palestinu, da budeš učiteljem i mladima i starijima. Treba da znaš: do tebe stoji, koliko će jak biti naš cionizam, koliko ćemo mi učiniti za Erec, za ostvarenje cionističkih ciljeva.

A ti, sestro kućanico, imaš dosta prilike, da se spremaš za cionistički rad. U djevojaštvu treba da ugrabiš vremena da čitaš, da obrazuješ srce svoje židovskom etikom, da budeš poticajem braći svojoj, neka te cijene i vole, a da poslije djecu svoju odgajaš židovski. Pa i onda, ako sama nijesi naučila hebrejski, ali ako djecu svoju odgajaš u ljubavi za židovstvo, ako je upućuješ prema Cijonu, onda si izvršila svoju cionističku dužnost, onda si i ti »palestinocentrična«.

Jer to je ono: važan je osjećaj. Nećemo svi u Palestinu, mnogi će od nas ostati tude. Ali i oni mogu da rade za Erec, oni m o r a j u da rade za Erec, ako su zaista spoznali, da je Palestina srce židovstva, da se tamo odlučuje sudbina židovstva, i da sve dotle, dok Palestina zaista ne postane Erec Jisrael, nema za cioniste nikakve preče brige nego li je briga za materijalnu, moralnu i kulturnu izgradnju Palestine. A svaki onaj, koji je spoznao ovo, koji u punoj mjeri radi za Erec, ma i ne znao za sve te diskusije, on je član naše cionističke, palestinocentričke, borbene i fanatičke čete. Svi drugi su samo »mitlajferi«, cionistički invalidi ili nedozreli cionisti.

A. Granowsky: Keren Kayemeth Leisrael.

SOCIJALNI INSTRUMENTAT U IZGRADNJI EREC JISRAELA.

1.

Palestinski rad Cionističke Organizacije određuju u teoriji i u praksi dva gledišta: nacionalni i socijalni momenat. Zastupnici prvoga gledišta vele, da je cilj cionističkoga pokreta naprosto u tome, da u Erec Jisraelu stvori židovsku većinu. Prije svega teže za tim, da stvore židovsku narodnu zajednicu, koja će moći da se i gospodarski i kulturno samostalno razvija. Medjuto se braniči drugoga gledišta ne zadovoljavaju samim stvaranjem narodne zajednice. Sa općeljudskoga, pa i sa židovskoga nacionalnoga stajališta hoće nešto više. Židovska zajednica u Erec Jisraelu ima uz nacionalnu preobrazbu i obnovu židovskoga života da donese i socijalnu preobrazbu i obnovu. No va zajednica neka nastane, koja će, oslobođena nedostataka kapitalističkoga poretka, stvarati nove gospodarske i socijalne životne oblike. Idealizam se tisuća haluca, naših zanesenih i požrtvovnih pionira, nije mogao zadovoljiti time, da su se naprosto pretvorili u židovske seljake ili u židovske industrijalne radnike. Usnilo im se više: gospodarske i socijalno preobličenje cijeloga židovskoga života.

Posljednji odsjek cionističkoga rada u Erec Jisraelu, koji je do sada najznačajniji u povijesti naše kolonizacije, označen je pobjedom drugoga gledišta. Skladno se povezaše jedan i drugi zahtjev, pa se pomalo, utičući jedan na drugoga, zgušnuše u zaobljeno naziranje s tezom: stvaranje židovske zajednice s novim društvenim oblicima.

Nije slučaj, da su na razvitak Erec Jisraela u posljednjim godinama i na sav tamošnji rad znatno uticale ideje o agrarnoj reformi. Najveći dio novih naselja, gdje su smještene tisuće novih radnih sila, osnovan je na narodnom, a ne na privatnom tlu. Stoga se pojavljuju u razvitku rada najrazličitiji problemi nacionalizacije zemlje, da u praksi nadju prirodno rješenje. Nije slučaj i to, da najveći dio izgradnje — na selu i u gradovima — biva u veoma razvijenim zadrugama, koje često imaju izričite komunističke oblike.

Rad Cionističke Organizacije u Erec Jisraelu počeo je pred nekih osamnaest godina stvaranjem malih gospodarskih komuna. One su bile osnovane na principu vlastitoga rada, tako da nije bilo moguće nikakvo izrabljivanje, ma u kojemu obliku. Stvoreni su različiti kooperativni (zadružni) oblici

rada. Najvećma su se razvili u velikim gospodarskim komu-
nama, koje su obuhvatale više stotina radenih ljudi. Nastali
su novi napredni oblici proizvodnje i potrošnje pa i nov pore-
dak cijeloga društvenoga života.

2.

Za izgradnju Erec Jisraela stvorio je židovski narod in-
strumente, koji treba da se priljube osobitim uvjetima rada,
zemlje i kolonista, pa da tako omoguće židovskom narodu
svladavanje teškoća izgradnje.

Najvažniji problem izgradnje je nabava zemljišta. Još u
početku cionističkoga pokreta, godine 1901., stvorena je insti-
tucija, koja ima zadaću, da židovskoj kolonizaciji namiče
zemlju. To je Keren Kayemeth Leisrael (Židovski Narodni
Fond). Već kod njegova osnivanja bila su odlučna pomenuta
dva momenta: n a c i o n a l n i, geulat-haarec, t. j. otkup zem-
lje: tlo, koje je u nežidovskom posjedu treba da prijedje u ži-
dovske ruke — i s o c i j a l n i: zemlja, temelj cijeloga obnov-
noga rada, najvažnije sredstvo produkcije, mora da bude za-
jednička svojina, ne smije da pripada pojedinom individuju,
nego cijelome narodu. Odmah u početku proklamovano je na-
čelo nacionalizacije židovskoga zemljišnoga posjeda.

Na tom se načelu osniva 1897. god. izneseni prijedlog
Hermana Šapire, duhovnoga začetnika Keren Kayemetha: »Te-
ritoriija, koju stekne Opći Židovski Fond, ne smije se nikad
otudjiti, ni prodati pojedinim Židovima, nego se daje samo u
zakup na najviše 49 godina i na osnovu načela, koja još treba
izraditi.« Keren Kayemethu, koji je postao instrumenat židov-
ske zemljišne politike u Erec Jisraelu, ciljem je, da čitavo zem-
ljište na kome ima židovskih naselja, stekne u vlasništvo ži-
dovske zajednice. Sredstva za sticanje zemljišta pritiču od
darova, koje mnogo tisuća ljudi u najrazličitijim oblicima po
cijelome židovstvu, dan na dan, neumorno sabiru. Što se stiče
novcem naroda, mora da i ostane vlasništvo naroda.

Sljedstveno tome načelu, ostaju sva zemljišta, koja Keren
Kayemeth stiče, njegovo vječno vlasništvo i ne smiju se ni
pod kojim uvjetom odsvojiti, ni u kom obliku otudjiti. Zabra-
njene su i sve ostale trgovačke transakcije tlom. Značajno je,
da je ova odredba jedina u statutima Keren Kayemetha, koja
se ne može promijeniti.

Pri svom sticanju zemljišta pazi Keren Kayemeth brižno,
da arapsko poljoprivredno pučanstvo ne bude prikraćeno.
Zemljište kupuje većinom od arapskih veleposjednika, koji
svoja zemljišta ne kultiviraju. Osim toga poduzimlje Keren
Kayemeth sve, da odšteti arapske zakupnike, koji se nalaze
na zemljištima bogatih efendija. Tako je na pr. Keren Kaye-
meth prepustio pri sticanju jednoga velikoga zemljišta u Emek

Jezreelu arapskim zakupnicima dio zemljišta i ustupio im je pravo, da steknu ovu površinu u određeno vrijeme uz povoljne uvjete. Keren Kayemeth hoće pod svaku cijenu da izbjegne tome, da bi zbog njegova sticanja zemljišta, arapski zemljoradnici postali beskućnici.

Zemljište, koje je jednom Keren Kayemeth stekao, može da se daje zakupnicima samo u nasljedni zakup. Zakupnici imaju samo pravo koriscovanja. Zakupnici imaju da Keren Kayemethu kao vlasniku plaćaju umjerenu zakupninu.

3.

Keren Kayemeth je stvorio sistem, koji je načelima nacionalizacije tla dao čvrsti oblik i koji se obazire na sve važne posljedice ovoga načela u zemljoradničko-tehničkom, gospodarskom i društvenom pogledu. Nasljedno-zakupni ugovor Keren Kayemetha jest prvi pokušaj židovske zajednice, da novim oblicima svoga društvenoga života, koji se budi, daje čvrsti juridički okvir.

Time, što je zemljište, osnov produkcije i bogatstva zajednice, oduzeto privatnomu vlasništvu, uklonjene su i štetne društvene i gospodarske posljedice, koje izvire iz privatnoga vlasništva zemlje. Jedno je od najvećih zala, da prirast vrijednosti zemljišta, koji je nastao zaslugom i radom čitave zajednice, a ne pojedinca, nepravedno pripada pojedincu, t. j. zemljoposjedniku. Taj nezasluzeni prirast vrijednosti (unearned increment) pridonio je medju ostalim mnogo stvaranju latifundija i nastajanju klase veleposjednika. U sistemu Keren Kayemetha ne koristi se više pojedinac prirastom vrijednosti zemljišta, nego cijela zajednica. Udešeno je to tako, da se iza određenoga vremena — primjerice iza deset godina kod gradskih, a iza dvadesetpet godina kod seoskih zemljišta — u zakup dana zemljišta po zakupničkom ugovoru Keren Kayemetha ponova procjenjuju. Tako se odredi, koliko je porasla vrijednost zemljišta u tome vremenu, pa se povećava narodno vlasništvo. Vidno se to pokazuje u tom, da se u knjigama Keren Kayemetha zemljišta unose po novoj cijeni, a zakupnici moraju zakupninu da plaćaju od novo procijenjene vrijednosti tla. U zakupničkom ugovoru Keren Kayemetha ima za novo procjenjivanje tla odredaba, koje doduše čuvaju interese zajednice, ali se obaziru i na interese naseljenika u toliko, što novo procjenjivanje tla za njih ne smije da ima štetnih posljedica.

4.

Sistem Keren Kayemetha omogućuje zajednici, da aktivno utiče na gospodarsku djelatnost zakupnika i predvidja njeno upravljanje u interesu zajednice. Zemljoradnja mnogih zemalja trpi, kako je poznato, od toga, što privatni vlasnik uživa

neograničenu gospodarsku slobodu, Ta sloboda može često da bude kobna njegovim vlastitim interesima ili interesima njegovih nasljednika ili pače samoj zajednici. Da predusretne tom zlu, predvidio je Keren Kayemeth niz odredaba, kojima je svrha, da nekako ograniče zakupnike u interesu normalnoga razvitka židovske zemljoradnje i stvaranja zdravoga seljačkoga staleža. U drugu ruku učinjen je pokušaj, da se uvede nasljedni red, koji tjera naseljenika, da kod predaje svoga zakupničkog dijela na nasljednike udesi eventualnu diobu tako, da dijelovi omogućuju normalnu gospodarsku egzistenciju. Zabranjeno je udružiti više parcela u jedan posjed, jer bi tako je d a n kolonist imao toliku površinu, da je ne bi mogao valjano obraditi svojom snagom, pa ni sa svojom porodicom. Kolonist bio bi prisiljen da upctrijebi nadničare, a to bi zacijelo najčešće bili nežidovski nadničari. To hoće Keren Kayemeth bezuvjetno da spriječi. Osnovno je dakle načelo izgradnje Erec Jisraela: vlastiti rad i isključenje svakoga nadničarskoga rada. Taj se princip, a time i načelo ž i d o v s k o g a rada u cijeloj izgradnji postizava time, da ima za davanje tla odredaba, po kojima dobiva svaki kolonist ili svaka kolonistička porodica toliko zemljišta, koliko može obraditi sâm ili sa svojom porodicom.

Još ćemo spomenuti veoma važan momenat, koji je u interesu zajednice. Židovska poljoprivreda u Erec Jisraelu još je u počecima. Kolonisti, nenavikli poslu, mogu da se samo postepeno snadju u radu. U današnjim prilikama može dakle zemlja da se samo ekstenzivno obradjuje. Zato treba velikih zemljišnih površina. Pomalo će se palestinska poljoprivreda intenzivirati. Razvitkom zemljoradnje, napredovanjem izobrazbe i usavršenjem ljudskoga materijala postat će gospodarski oblici intenzivniji. Tim intenziviranjem smanjit će se dosadanja površina pojedinoga gospodarstva. Tako ćemo dobiti novih zemljišta za one useljenike, koji dodju poslije u zemlju. Židovska zajednica mora da sebi pridrži pravo, da prema potrebi i prema intenzivaciji palestinske poljoprivrede snizi prvotnu jedinicu zemljišne površine. Time će sve veći broj židovskih useljenika moći da se ukorijeni na grudi. To je pravo zajednice dakle od osnovnoga značenja i može porastom imigracije i razvitkom izgradnje zacijelo jednom da bude veoma važno.

Ima dakle odredba, da pozvane instance iza određenih vremenskih odsjeka iznova određuju jedinice za površinu tla za različne privredne oblike, pa se tako mogu predjašnje jedinice umanjiti. Ta odredba može da se rastumači težnjom za ostvarenjem takovih posjedstvenih prilika, koje će i u buduće omogućiti novim useljenicima da se ukorijene u zemlji. Svakom radenom Židovu neka je otvoren put da stiče tlo i da se na njemu naseli kao produktivni radnik.

Jedan je od najštetnijih posljedica privatnoga posjeda zemlje spekulacija zemljom. Razvitkom zemlje diže se vrijednost tla bez osobitih zasluga posjednikovih. A taj porast vrijednosti tla ukazuje se prije svega u rapidnom povišenju stanarina. Zemljoposjednik bere time velike profite. Sve to dabome vrijedi osobito za gradove. Kad grad brzo raste, povisuje se u veoma brzome tempu i cijena zemljišta. A osim toga tjeraju spekulanti i umjetno cijene u vis. Tako nastaju veoma nepoželjne i nezdrave prilike, zbog kojih se cijene zemljištu nesrazmjerno dižu. Spekulacija utiče na stanarinu i na gradjevne prilike u gradu u najgorem smislu. Ne preostaje ništa, nego da se grade stanarske kasarne, da bi se na što manjemu prostoru smjestile zgrade, koje se isplaćuju i pored visokih cijena zemljišta. Nezdravi stanovi i pretjerane stanarine, što baš najviše pritište najsiromašniji dio pučanstva, posljedice su takvoga razvitka.

Kao instrumentu židovske zemljišne politike u Erec Jisraelu cilj je Keren Kayemethu i pobijanje spekulacije zemljom, to neizbježno i najštetnije zlo privatnoga zemljišnoga posjeda. Mnogim tisućama useljenika, koji se naseljuju u gradu, mora Keren Kayemeth da dade uz povoljne uvjete tla za zidanje kuće. Kupnjom većih površina u okolici grada, gdje se još može steći zemljište uz srazmjerno povoljne cijene, bila bi dana mogućnost podizanja novih gradskih kvartova, gdje bismo mogli uticati i na stanarinu i na gradjevne prilike. Aktivna gradska zemljišna politika najbolji je put suzbijanju zemljišne spekulacije, lihve stanarinom i pobijanju nezdravih stanarinskih prilika. Baš institucija, kakva je Keren Kayemeth, treba da se posveti toj eminentno socijalnoj zadaći i nema sumnje, da će je morati preuzeti.

Tako će Keren Kayemeth morati da izvrši grandiozan rad na selu i u gradu. On je instrumenat židovske zajednice, kojom provodi svoju socijalnu politiku, koja je osnovni preduvjet uspjehu narodne izgradnje Erec Jisraela. Keren Kayemeth daje židovskom narodu slobodno tlo, na kome će procvasti nov, bolji, od nedaća kapitalističkog društvenog poretka oslobođen židovski život.

Julije Grünwald: Nekoliko misli.

Sjedim u sumornoj dosadi svoje sobe, a pogledi mi tumačaju i kruže po različitim predmetima, dok se ne zaustave na malenoj stvarci, na kasci KKL. Pogled zastaje na tom predmetu, te izazivlje ugodne misli, koje me prenose u sredinu, gdje nema dosade. Zaokupljuju me mnoga razmišljanja o svemu, što zastupa ta limena kutijica s magen davidom i hebrejskim slovima. Postaje mi prijatnije.

*

Malo imade fondova ili sličnih institucija, koje su se mogle upravo poradi svojih ciljeva i metoda tako duboko ukorijeniti kod svojih nosioca, kao što je to uspjelo našem Narodnom Fondu. I ako se njegova djelatnost širi medju raznovrsnim ljudskim slojevima, mada se proteže različitim teritorijama, svagdje ga jednako shvaćaju i u istom duhu je usvojen. Modra kasica, kad stoji na mramornom stolu bogatoga američkog Židova i kad visi na otrcanom zidu malogradjanskog istočnog Židova — jednako simbolički ukazuje na put, što vodi k izbavljenju i uspjehu. Njegov se sabirni rad odvojio od svega drugog darivanja i sakupljanja, te je poprimio idealnu određenost, koja predobiva svako židovsko srce. On se upravo ugodno doimlje svojih prilagača, jer od njih ne traži mnogo, nego ište sitne i neznatne prinose, a ipak pribavlja tim sitnim prinosima židovskome narodu ono, što mu je najpotrebnije: palestinsko tlo. Veći dio njegovih sabirnih sredstava djeluje u dva pozitivna pravca, služi dvojakoju svrsi, vrši dvostruku zadaću: idejnu i praktičnu. Njegove nam slike živim bojama prikazuju galutsku bijedu i njene tipične pojave, a zatim ozdravljenje i preporadjanje židovskoga naroda na palestinskoj grudi. Tim slikarskim djelima upoznajemo zastupnike židovske umjetnosti, koji nam vjernim crtežima prikazuju naše narodno bivanje. Kasica osim materijalnoga učinka ne služi samo propagandi, već podupire i svijest našeg opredjelenja, te nas pozivlje na potpunu i bezodvlačnu aktivnost na svim područjima prema zahtjevima, što rezultiraju iz naše cionističke deklaracije. Svoj lijepi i napredni razvitak imade KKL, da zahvali upravo jednostavnosti i primitivnosti svojih radnih metoda; u tome je njegova snaga i moć. Idejni osnovni pojmovi KKL-a uživaju toliku popularnost, da ih je suvišno posebno i detaljno prikazivati.

*

Mnogo se govori o gospodarskoj krizi, koja se slegla na Erec Jisrael i time prouzročila neugodan pritisak na cionističku djelatnost u galutu. Daleko sam svim stručnjačkim uvidima u probleme te krize, a moji izvodi u tom pitanju

možda i ne bi bili nikako mjerodavni. No neka mi bude dopušteno iznijeti stečeni dojam, da se sve pojave te krize crtaju i posmatraju pregrubo. Amo tamo nabacuje se svim mogućim pitanjima, razglaba se do u tančine svaka situacija što nas zabrinjuje — no sve s neke računске i privredne tačke. Protivilo bi se svakoj logici, kad bi netko prigovarao ovakom posmatranju, jer se radi upravo o pitanjima zemlje i gospodarstva, pa je dakako prvi uvjet za normalno rješenje promatranje s gospodarskoga gledišta. Ali ne zapažite li u toj atmosferi nedostatak onih iskonskih i početnih momenata, koji bi u naša razmatranja unijeli više vedrine i sabranosti; ne vidite li manjak one idealne note, pred kojom bi uzmakla praznina, koja često uništava nadu i vjeru, a prečesto prikazuje teško stanje još težim nego što faktično jest. Zamislimo stanje, u kojemu još nije bilo intenzivne kolonizacije, čvrstih pozicija, stabilnih investicija, kad je zemlja bila zapuštena i neobrađena, a mi nijesmo imali fondova. Brojčano bijasmo slabiji, stajali smo pred golemim zadacima, osamljeni bez ičije moralne potpore, jer nam još nije nitko vjerovao. Iz ništa učinjeno je mnogo. Zacijelo je ovo snažno i opsežno stvaranje našlo oslonca u jednom idealnom nadahnuću, što nas je ispunjavalo i tjeralo na čin i djela. A ta djela bila su prožeta našim duhom, htijenjem, snagom i našom neprisiljenom voljom. Nije bilo na svakom koraku razmišljanja i oklijevanja, ali je bilo — herojskih i narodnih žrtava. Ne smije se dakako zaboraviti činjenica, da je svaki rad nemoguć, ako se protivi duhu vremena. Taj je duh vremena danas u mnogočemu drugačiji od prije nekoliko godina unatrag. Moramo dopustiti, da nam on diktira i odredjuje sisteme i sredstva, metode i načine, njemu za volju možemo prihvatiti sporedne puteve i mijenjati vanjsku formu rada. Sve to možemo i smijemo, ali direktive, ciljevi, principi, načela, baze i sadržaji moraju ostati netaknuti, nepromijenjeni, neiskrivljeni, jer inače diramo osnove puta, što nas je izveo iz dugoga lutanja na čistac.

Ovo se odnosi naročito i na naše lokalne prilike. Mnogo puta mi se način, ton i duh, kojim smo rješavali domaće brige i pitanja, činio tako tuđ i nepoznat, te sam s grozom i zebnjom gledao, kako se udaljujemo s naše čistine i prostiremo nad nama neki crni plašt. Svaki život donosi bolesti i obiluje zdravljem. Ne možemo se ni mi oteti ovome prirodnom toku, ali kad na nas navali bolest, treba je liječiti propisanim i ispravnim lijekovima. A da ugušimo svaku klicu bolesti, koliko je još ima medju nama — vjerujemo u ozdravljenje, od kojega nam priteče nova i čista krv, što nam ulijeva u srca svježine i energije, da ih utrošimo za ostvarenje ideala, što nam bukne u grudima.

Jedan dijalog.

Keren Kayemeth Leisrael raspisao je povodom jubilarne godine natječaj za jevrejsku omladinu čitavoga svijeta. Tim natječajem hoće da dade novih pobuda radu omladine za KKL., jer je to najvažnija osnova njegovih uspjeha. Natjecati se smije svaki Jevrejin i Jevrejka, koji 1. X. 1926. nijesu bili navršili 25 godina. Nagrade su besplatna putovanja u Palestinu. 10 putovanja bit će razdijeljeno među one, koji u jubilarnoj godini t. j. od 1. X. 1926. do 30. IX. 1927. smjeste najveći broj novih KKL-kasica i postignu najveći broj pražnjenja tih istih kasica. (A kategorija). 10 putovanja bit će razdijeljeno među one, koji u jub. god. postignu najveći broj pražnjenja onih kasica, koje su 1. X. 1926. već bile smještene. (B. kategorija). 5 putovanja bit će razdijeljeno među one, koji u jubilarnoj godini prazne najmanje 40 puta kasice, a kasice im postignu najviši prosjek kasica u čitavoj jubilarnoj godini. (C kategorija). Putuje se trećim razredom od svoga mjesta i natrag, a boravi se u Erecu tri nedjelje.

A: Natječaj Keren Kayemetha je silna ideja.

B: Čini mi se, da imade mnogo pogrješaka.

A: ???

B: Zašto je ograničen samo na omladinu? Zašto da ljudi iznad 25 godina nemaju prava na nagradu, ako su dobro radili. Bojim se, da će se mnogi dobar saradnik ljutiti, što je isključen od natječaja samo zato, jer je iznad 25 godina.

A: Pa nije svrha natječaja, da se 25 besplatnih putovanja razdijeli među dobre saradnike.

B: Nego ? !

A: Nego da se u većoj mjeri predobije omladina za rad. Zar nije najvažniji naš zadatak, da zanesemo omladinu za rad Keren Kayemetha!

B: Možda imaš pravo. Ali ima i drugih grešaka.

A: Na primjer?

B: Na primjer: Natječaj se ne obazire na manje zemlje. Uzmi našu državu. Mi smo razdijelili već toliko kasica, da je zaista teško da se smjesti još mnogo novih. Time ćemo, tako reći, biti kažnjeni za svoj dobar rad, jer nemamo previše izgleda, da dobijemo nagradu.

A: Nije to tačno! I kod nas nema još ni svaka druga jevrejska kuća kasicu. A sve dotle, dok nema kasice u svakoj kući, imade još kolosalnih mogućnosti.

B: Ali kako je u malom selu? Tu je dobar KKL-radenik; smjestio je zaista u svakoj kući po kasicu. I pored najbolje

volje ne može da smjesti novih kasica u svom selu, a drugo je selo dosta udaljeno. Kako će on da ima izgleda u nagradu?

A: Sigurno ima takvih slučajeva. Ali natječaj hoće upravo da potiče na proširenje kasica i na što veći broj pražnjenja. Tamo, gdje to nije moguće, nema mnogo izgleda za nagradu. Ali natječaj, u kojem ima da učestvuje čitav svijet, ne može da se obazre na sve prilike. To se ne da promijeniti.

B: Ipak se daje promijeniti, ako se već unapred razdijeli onih 25 nagrada na pojedine zemlje ili na pojedine grupe zemalja. Onda bi svaka zemlja mogla da udesi uvjete natječaja prema svojim prilikama, pa bi time bila zajamčena pravedna razdioba nagrada.

A: Misliš li? Ne vjerujem. Što bi bilo, kad bi se 25 nagrada razdijelilo na pojedine zemlje. Da svaka zemlja dobije barem po jednu nagradu, moralo bi ih da bude već 40. A zar bi bilo pravedno, da zemlju s 60—70.000 Jevreja zapane jedna nagrada, a državu s 3 do 4 milijuna isto samo jedna. Moralo bi dakle da bude 100—125 nagrada. Zadovoljan sam, što je Direktorij raspisao najedamput 25 besplatnih putovanja. Zamisli: 25 besplatnih putovanja u Erec Jisrael — nagrada za nacionalni rad. Toga još nije bilo!

B: Pa imaš pravo! Ta uopće je teško, da se uzmu u obzir sve pojedinosti. Ako smjestim kasicu u mjestu, gdje su sami anticionisti, kod uglednoga lica, koje će onda biti primjerom i drugima — zar nisam učinio više, nego da ih smjestim kod deset prijatelja. A kako da se to sve uzme u obzir pri natjecanju?

A: Ima i jednostavnih primjera. Zar nije lakše u našim malim mjestima smještavati kasice, gdje gotovo i nema protivnika i gdje znamo jedan za drugoga, nego u velegradu, gdje čovjek istom s mukom sabire adrese, gdje su velike udaljenosti i asimilirano jevrejstvo. Tko bi tu onda bio pravedan, da zaista uzme u obzir sve te razlike.

B: To sve vrijedi za kategorije A (smještavanje novih kasica) i B (pražnjenje ranije smještenih). Ali kategorija C! Tu se nagradjuju najviši iznosi pojedinih kasica. Mi siromasi s niskom valutom prosto ispadamo iz konkurencije s braćom iz Londona, Njujorka, Amsterdama ili Južne Afrike.

A: Tačno. Ali zar ne bi bio zadovoljan, kad bi se tom kategorijom osjetljivo povećao prihod kasica u zemljama visoke valute. Zar misliš, da mnogo smeta, što za volju toga porasta Kerenovih prihoda otpada konkurencija zemalja s niskom valutom!

B: Pa jest, glavno je, da KKL dobije više novaca, a sporedno je, tko će da dobije nagradu. Uostalom, sve je moguće! Kad bi se tkogod kod nas brinuo naročito za bogataše, kad bi kod njih smjestio kasice pa bi uticao na njih i lično i štampom i po djeci, možda bi i on mogao da se mjeri s braćom

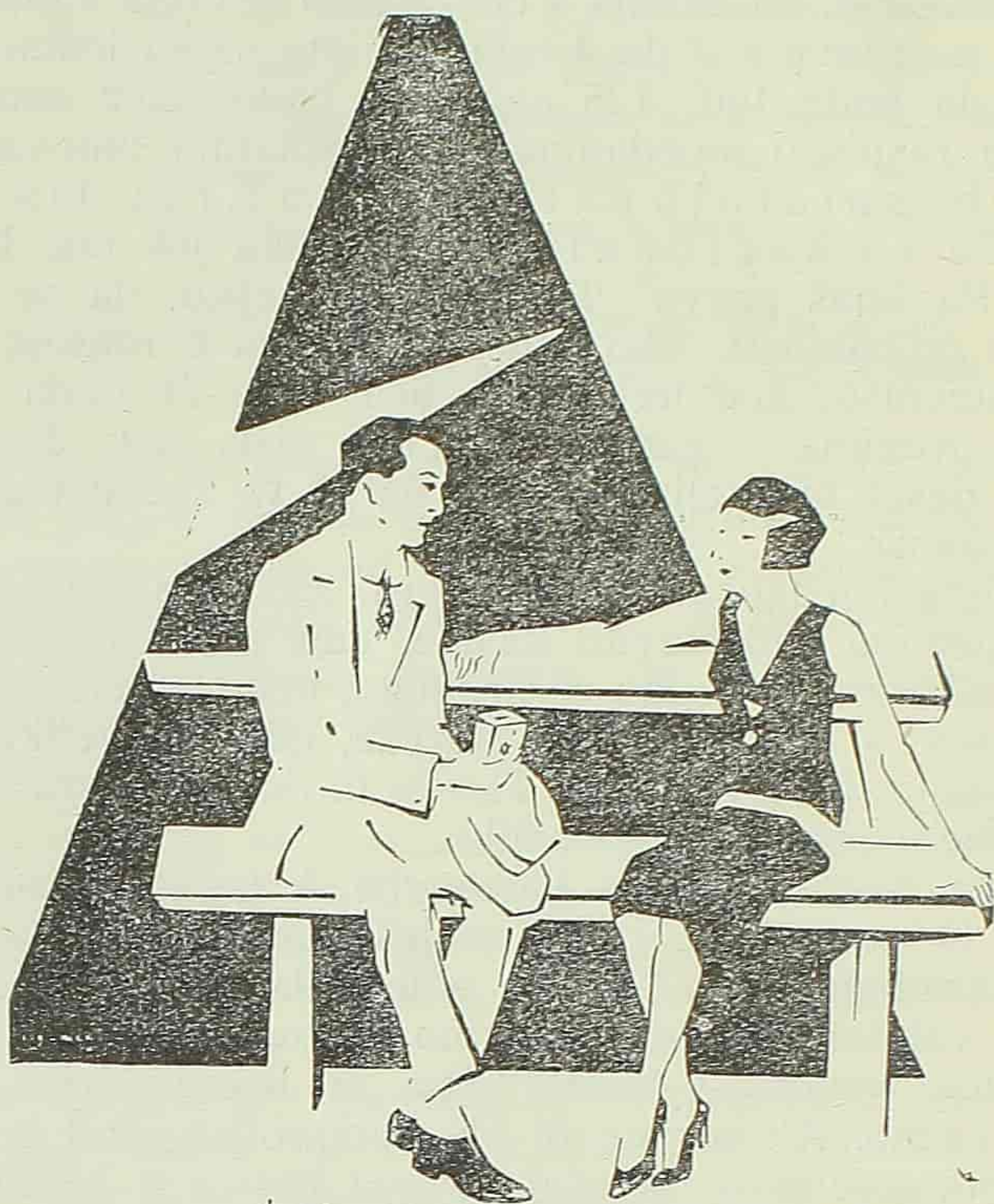
visoke valute. Baš mi pada na um, da se tu može i »švindlati«. Ima svagdje dobrih kasica, koje mnogo nose. Kad bi tkogod bio spretan, pa bi sebi osigurao pražnjenje upravo tih kasica, on bi bez svoje zasluge došao u kategoriju C.

A: To može da spriječi svako zemaljsko povjerenstvo. Ono može n. pr. da kasice na javnim mjestima isključi iz natjecanja. To su sve sitnice. Glavno je, da ovim natjecanjem udje nove svježine u rad Keren Kayemetha.

B: Istina je. Uostalom, bit će lako da predobijemo našu omladinu za rad, ako ne budemo previše mislili na razlike po zemljama, nego ako se damo svim silama na posao. A možda će Direktorij...

A: Misliš, da će Direktorij razdijeliti još nekoliko utješnih nagrada za naročito dobre, a nenagrađene uspjehe.

B: Pa nego da mislim. Ali sad na posao!

- תני פרוטה - ואני בשום בוכתי בהתחרות הקקיל!
- הלואי! ואם אתה לא תוכה - עם ישראל נדאי שזכה בהתחרות זו

- Molim dinar za Keren Kayemeth!
- Zašto?
- Da dobijem nagradu u natjecaju Keren Kayemetha.
- A ako je ne dobiješ?!
- Židovski će narod svakako nešto dobiti!

Prof. Aleksandar Szemnitz: Flora Erec Jisraela.

Za ekonomski napredak i za kolonizaciju nadasve je važna flora Erec Jisraela. Radi velikih klimatskih opreka i raznolikosti u obliku tla, flora je vrlo šarolika. Ona pokazuje sličnosti s florama Grčke, Sicilije, Italije, Španije, Dalmacije, Alžira, Egipta, Abesinije, Nubije, Meksika i Kalifornije.

1. Primorje i Zapadna Jordanija pripadaju području »subtropske mediteranske flore«, t. j. flori obalnih zemalja Sredozemnog mora. Za tu su floru značajne vazda zelene biljke: lovor, šipak, mirta, maslina, cipresa, naranča. — 2. Jordanska dolina pripada »subtropskoj afričkoj flori«, za koju su značajne biljke: papirus, paoma datula, ruža jerihonska, gumijeva akacija i u novije doba banana. — 3. U Istočnoj Jordaniji i Južnoj zemlji susrećemo »orientalnu stepsku i pustinjku floru«. Ovdje je značajno nisko, bodljikavo grmlje.

Karakteristika erecjisraelske flore je prilagodjivanje mnogih biljaka na ljetnu sušu. Zato ćemo posvuda naći primjere »kserofitične« ili sušne flore. Radi žege je zemlja ispržena u tolikoj mjeri, da preko ljeta usahnu sve zeljane biljke. Samo vazda zeleno grmlje i drveće odolijeva suncu pomoću osobitih uredaba, što sprečavaju isparivanje, a to su: kožnato, dlakavo, sjajno, igličasto lišće.

Šuma i livada u našem smislu ima u Erec Jisraelu vrlo malo. Na jugu, u Judeji i Negebu, imade samo osamljenih drveta i gajića. U Samariji imade već gajeva, a nešto šuma na Karmelu. Više šuma ima i u Galileji, a najviše u Istočnoj Jordaniji, gdje se nalaze prave gorske šume na Hermonu, u Gileadu i Hauranu. Kao šumsko drveće dolaze najčešće: hrast, sikomora, piniya, bor, čempres, roštilj, topola. — Inače imade po cijelom Erec Jisraelu guštara vazda zelena bilja i grmlja, t. zv. m a k i j a. Drugi vegetacioni oblici su stepe i pustinje. — Nema sumnje, da je sječa i uništavanje šuma takodjer jedan uzrok goleti nekih krajeva. Sličnu pojavu susrećemo u Hrv. Primorju i u Dalmaciji. Da je u Erec Jisraelu nekada bilo više šuma, imade dosta dokaza iz prošlosti. U novije se doba zaslugom židovske kolonizacije množe gajevi i šumice. Sadi se različito korisno drveće, a naročito eukaliptus (*Eucalyptus globulus*) iz Australije. Eukaliptus raste naglo, brzo suši tlo i gnoji ga svojim lišćem, a za kratko vrijeme daje inače rijetko drvo. Arapi zovu eukaliptus »židovsko drvo«.

U Erec Jisraelu je raširen američki kaktus, koji čini živice uzduž cesta i vrtova umjesto naslagana kamenja. Najljepša je slika flore u proljeću, kad se naročito ravnice

i nizine okite sočnom travom i cvijećem: oleandri, divlje ruže, mirte, anemone, zumbuli, tulipani, ljiljani, ljubice, perunike, orhideje, geranije, asfadele, krizanteme, žalfije i dr.

Gdje se biljke u m j e t n o n a t a p a j u, zeleni se kraj i u sušno doba, tako u Saronskoj nizini, gdje imade mnogo plantaža naranča. Od kulturnih biljaka su za židovsku kolonizaciju važne naročito voćke, vinova loza i agrumi, jer se sade radi izvoza.

Erec Jisrael je domovina masline. Ona tu uspijeva izvrsno, neuništiva je i doživi visoku starost. Stari su je Židovi uzgajali u velikoj mjeri, a isto čine i današnji židovski kolonisti. I Arapi se bave intenzivno kulturom masline, naročito u Samariji. Korist je od masline velika. Plodovi se jedu svježi i konzervirani; ulje služi za hranu, rasvjetu, mazanje i osobito za proizvodnju sapuna. Zasada posjeduju Arapi veći dio maslina i sapunarnica, dok je najveća tvornica ulja »Šemen« u Hajfi, židovsko poduzeće.

Smokva uspijeva na kamenitom tlu kao i maslina. Vrlo je cijenjena hrana. Dozrijeva u doba berbe groždja. To nas sjeća onih vremena »kada je svaki Izraelac pod svojim čokotom i smokvom sigurno u svojoj zemlji živio«. Vinova loza vrlo je raširena osobito u Primorju, gdje židovski kolonisti uživaju dobar glas kao vinogradari. Podrumi u Rišon Lecijonu i Zihron Jaakovu proizvode do 40.000 hl vina godišnje za izvoz. Za izvoz dolazi još u obzir svježije i sušeno groždje.

Agumi (naranče, limuni) uzgajaju se na veliko, osobito oko Jafe. Tu se nižu cijele šume naranča. Godišnje se izvozi preko dva milijuna sanduka, najviše u Egipat, Englesku, a u novije doba i u ostale evropske zemlje. »Jafanske« su naranče radi vanredne kakvoće osvojile svjetsko tržište. Naranče dozrijevaju zimi, etrogim ljeti, a limuni kroz cijelu godinu.

Od voćaka se sadi najviše badem (mandula), šipak (mogranj, granatna jabuka), roštilj (karoba); zatim po vrtovima breskve, kajsije, jabuke, kruške, šljive, dud crni, kesten, banane i smokveni kaktus. — Od korisnog bilja sade se: lan, konoplja, sezam, dud bijeli, lovorika, pamučika, ricinus, papirus, razno povrće, pa karfiol i lubenice za izvoz. U novije doba sade židovski kolonisti na veliko duhan odlične kakvoće.

Od žitarica najvažnija je pšenica. Žitorodni su krajevi u prvom redu Hauran, Emek Jezreel i okolica Gaze. Hauransko žito otprema se devama i željeznicom u Hajfu, odakle se izvozi. Tu se nalazi najveći mlin Erec Jisraela, čiji su vlasnici Židovi. Osim pšenice sije se još ječam (Gaza), dura, proso, kukuruz, zob, raž. Vrlo je zanimljivo, da je židovski agronom, Aron Aronsen pronašao u Erec Jisraelu (Galileji) samoniklu biljku »p r a p š e n i c u«.

Jichok Lejb Perec: Štenad.

Kad Nimrod bijaše jednom pošao u lov, povede Jerobeama i Lilita, Eresa i Hatfona; Izabelu ostavi kotkuće, jer je upravo bila porodila.

Nimrod je gospodar dvorca, sela i šume. Jerobeam, Lilit, Eres, Hatfon i Izabela njegova su pseta.

Izabeli ne bijaše nikako povolji, što je ostaviše kotkuće. — Voli ona lov i vijanje kroz šumu, nego ova malena, slijepa psetanca, što još i ne dobiše imena.

Sjedi uza njih nevoljko i tupo; njeno pseće srce i njene pasje misli odlutaše u šumu. Pred očima joj se javljaju slike iz šume.

Zeko skoknuo odnekale. Ispružio se na stražnjim nogama, a prednjima švrlja po krznu, smije joj se u lice. A ona ne smije da se makne sa svojega mjesta. Kunić zaplesao ispred nje, skakuće i sve se smije.

Ne, ovo ona ne može da podnese. Kakvog li bezobrazluka! Odnio djavo slijepu štenad! Kao munja sune kroz prozor i pravo u šumu.

*

Slijepa su psetanca gladna i žedna, a i zebu ovako sama bez majčine topline — a naročito, kad je evo već i sunce zašlo pa se pomolila tiha, hladna noć.....

Iz šume začu se lovački rogovi, dozvučni znaci: jednom, dvaput!

Budi li se u njima baština nebrojenih psećih generacija, ili je ovo strah od zvuka trubalja, ili glad, žedj i zima — četiri psića poskočila iz košare, u kojoj bijahu ležala, pa se raštrkala u prostranoj kuhinji...

Slijepi su i ne mogu da se nadju... Strah, glad, žedj i zima biju ih. Drhture...

Tko će da im se smiluje u ovoj praznoj kući?

Jer kad bi Nimrod otišao u lov, sva bi se služinčad našla u krčmi, da pije i pleše.

*

Ali ni psetanca ne drhture uzalud...

U posljednjoj sobi, na pokrivenoj trpezi stoje velike uspravne svijeće u zlatnoj svjetiljci... Čuše štenad i ražališe se.

Jedna je svijeća toliko osjetila jad psića, da se sama užarila i upalila. Pa reče drugaricama:

— Sačekajte ovdje, dok ne dodje gospodar pa vas upali, da mu svijetlite, kad bude večerao. A ja ću sa svojim plamenom da odem k sirotnim, slijepim psićima, koje je ostavila njihova majka.

A drugarice joj se smijahu:

— Čime ćeš da im koristiš?

— Svijetlit ću im!
— Pa slijepi su!
— Otvorit ću im oči.
— Nemoj da govoriš ovako ludo! Šta će im svijetlo, dok su gladni.

— Ja ću da ih i prigrijem...

— I od toga da budu siti?

A na ovo će osamljena svijeća kao da je prožeta neoborivim uvjerenjem:

— Neka čini svaki, što može. Gladi i žedji ne mogu da im utažim. Ali ću rado sagorjeti za njih. Dat ću im svijetla i toplote koliko mogu!

— Ach, ta ne sasvime! — Uхватit će te masnu i požderati... ugasit će te i požderati!

Milosrdna se svijeća prepade. Ali — muška riječ, nema fajde! Polako ali odlučno izadje iz velike svjetiljke, spusti se sa stola, podje glatkim podom, gore...

Soba, druga, pa treća.

I poboja se: slijepi su, ako pomisle, da sam mastan zalogaj, pa me ugase i pojedu.

Ali nadje rješenje.

Na prozoru spazi svjetiljku sa četiri raznobojne staklene stijenke.

— Jest, tako ću da i učinim. Bit ću zaštićena, a psetancima će svijetlo da bude ugodno i lijepo!

U teškoj, staklenoj odjeći ne može da se ide onako brzo — hod se sad otegnuo; i nakraju se svijeća zaustavi usred kuhinje, svijetleći raznobojnim sjajem...

*

Medjutim otvoriše psetanca oči...

Gladni i ozebli psi otvaraju oči ranije od sitiñ.

A ovo bi njihovom nesrećom.

Kad je Izabela prije sviju došla skokom kući, nadje jedno od svoje štenadi, gdje ugriženo, u lokvi krvi leži na pragu kuhinje.

— Što to bi ovdje? Zašto se ti kupaš u svojoj krvi? Gdje su tvoja braća?

— Nemam ja braće... Jedan reče, da je svijetlo crveno, drugi, da je zeleno, treći; da je žuto. A ja sam na svoje oči vidio, da je modro, pravo modro, modro kao nebo... Jer sam govorio istinu izjedoše me, a i ja sam njih, što lagahu... Tamo leže i svadjaju se...

*

I u istinu se svadjahu. Jedno štene viče: svijetlo je zeleno kao nada. Drugo zavija: kao krv. Treće: žuto poput voska. Četvrto: modro, modro je kao nebo.

A nesretna majka i ne vidje svijetla. Možda čak i drži, da je bijelo, bijelo kao smrt.

Mihajlo Jackiv: Nuhim.

Šćućurio se u krčmi kraj peći. Na sebi je imao poderanu kabanicu, na klupi batinu i svežanj. Biblijska mu je brada padala u bijelim pramovima na prsa. Život je povukao oštre crte i izrovao duboke bore, a brige su ih ovjenčale studenim hladom.

Sjedio je zadubljen u misli. Odavna je već umr'o za ovaj svijet, pa je sada gledao u se, na drugi.

Katkada bi se znao probuditi, pa bi metao prste u usta. Prsti su mu drhtali, a u dubini grudi uzburkala mu se golema tuga.

Krčmar je začudjen gledao starca i pospremao tanjur s blagdanskim kolačem.

»Hvaljen! A vama dobar dan, krčmaru! ... Zima je, da sve puca!«

Stasiti stranski seljak u kožuhu i šubari metne bič u kut te stane udarati nogama i lupati se po ramenima, da se sva krčma tresla.

»Dajte mi zaboga već kakovu rakiju!«

Sjedne za stol, izvadi crni kruh i sir u rupčiću iz torbe. Rezao je kruh i razgledavao se po krčmi i ljudima, koji su sjedjeli mučke i pušili lule. No najvećma ga je zanimao stari Židov u kutu pokraj peći.

Seljak je držao u ruci kruh pa se zamislio.

Nešta je dozivao u pamet.

Metne kruh na stol i primakne se starcu.

»Ej, jeste li vi to, gospodine Nuhime?«

Židov se prene i razrogači oči. Onda privuče preda se razderane rukave i progovori.

»Hm, kakav sam ja gospodin?«

»Ali ste ipak Nuhim Goldberg?«

»Hm, zar ja znam, jesam li to ja ili nijesam. A tko ste vi?«

»Lješko Zvarić«.

Židov natkrili rukom bolježljive oči.

»Vi, Lješko Zvarić!? Nu — nu, tko bi se tome nadao! E pravo vele: Ne sastaju se brda s brdima, već ljudi s ljudima.«

Pruže jedan drugome srdačno desnicu kao prijatelji.

Lješko sjedne do njega i nikako nije mogao da se dosta načudi.

Razgovarali su u po glasa, da ne svrate na sebe pozornost ostalih.

»A šta je s vama, gospodine Nuhime? Ta nekoć ste bili toliki bogataš, tako imućan gazda...«

»Nu-u, ne vidite?«

Ispruži ruke i stane pokazivati trošno odijelo.

»Bogu hvala i na tome«.

»Ej, Nuhime, Nuhime, vi to nijeste zaslužili. Vi ste vrijedni bolje sudbine. Bili ste pravi čovjek. Vi ste bili Židov, ali ne židovski. Takvih bismo danas kod nas među kršćanima morali svijećom tražiti.«

»Hm, pa zar samo vaša vjera pravi ljude? No, a kako vama?«

»Zahvaljujem — dobro, Bogu hvala. Kad sam kod vas služio, nešto sam prištedio, i onda sam se oženio u Gorodenjskom. Pošteno ste mi pomogli. Bog vam dao, da u sreći i zadovoljstvu proživite dugu starost. Vi ste me čestito otpremili. Prištedio sam kod vas nešto novaca, a od one junice, što ste mi je poklonili, stekao sam toliki imetak, kakav Bog dao svim valjanim ljudima. Štoviše, ljudi mi i zavide, pa vele, da sam gavan, ha, ha.«

Nuhim zakima glavom.

»Nu, nu, Bogu hvala na svemu. A kod mene, Lješko, kako ste ono otišli, pošlo je sve naopako. Dobavljači su nakupovali u zla vremena žita gotovo napola badava, onda su prodavali uz manju cijenu, nego što sam ja mogao, te sam kod takve konkurencije morao otići sa štapom u ruci. Na šumi sam izgubio, na volovima sam izgubio, na kožarni sam izgubio, na svemu sam izgubio. Pa gle, dokle sam pao. Ja sam kupovao i trgovao, drugi su varali i gulili, a sad su oni gospoda. E pa šta ćemo? Bogu hvala i na tome.«

»A gdje su vaši sinovi, Nuhime?«

»Hm, kakvi sinovi? Imao sam samo jednoga, a taj je umr'o. No, a vaš, Bog mu dao zdravlje, šta radi?«

»Dao Bog i vama zdravlja, služi u vojsci, skoro će kući... No, čekajte... Pa ipak ste imali dva sina; gdje je onaj, što se u školama učio?«

»Hm, ja nijesam imao nego jednoga. Taj drugi, toga više nema — dao se krstiti...«

Lješko opazi, da to starca boli, pa nije dalje pitao.

Nastane šutnja.

Nuhim se zadube u misli.

»Hm, djeca, djeca.... Stariji me je prezreo, mladi je umr'o, i žena je umrla. Mislite, da sam mogao da se još štogod brinem? Sâm samcat kao prst... A za koga?... Taj mladi, kakvo je taj bio momče... Još jedan ispit i bio bi rabin. Onako mlad, učen i dobar... Znalo se dogoditi, velim ja njemu: Melkiore, baci jednom te knjige, gledaj, kako si blijed i slab, a on: Tatice, veli, ja ne mogu da živim bez učenja! Kad sam gledao njega, vidio sam nebo. Tatice, govorio bi katkada, Josel nas je prezreo, no za mene neka vas nije strah. Ne ću izdati, oče, ni vas, ni svoj bijedni narod, koji već dvije tisuće godina luta po svijetu! A umirući govoraše: Nije mi žao toga, što odlazim s ovoga svijeta — to svakoga čeka, ali mi je toga žao, što ovdje u grudima gine.

O, Melkiore, Melkiore!«

Privuče glavu do koljena i uzdršće poput jasikova lista.
Seljak uzdahne.

Starac se malo podigne i stane šaputati kao u tešku snu.

»U kamenu na njegovu grobu dao sam isklesati stablo sa slomljenim vrškom. Da, da, baš da se rascvate, no u to dodje bura i skrši ga.«

»Samo nemojte previše tugovati, Nuhime. Volja Božja.«

»Oj, Lješko, ova tuga je moje svijetlo i toplina u zimi i tmini... Života i tuge ne mogu da zaboravim.«

»Zbilja, kako se sreća lomi, no kod Boga samo to ima cijenu, kada se čovjek ne lomi... Imao sam za sebe i za ljude, no sada nemam ni za sebe. E pa šta ćemo... Bogu hvala i na tom. Što mi treba? Lopatu zemlje bacit će mi i tuđi. Piše u našim knjigama:

V'halah l'fanaha cidkejha —

C'daka tacil mi mavet —

»Ići će pred tobom tvoje dobročinstvo — što si dobro učinio, oslobodit će te od smrti«. Da, da. Riječi te ne stoje uzalud na crnoj plahti, kojom kod nas pokrivaju mrtvace... Ako čovjek nije učinio ništa dobro, nije čovjek i nije vrijedan života...«

»Možda biste, Nuhime, štogod zagrizli? Čekajte, zovnut ću krčmara.«

»Ne, ne, Bog vam platio. Znaite, tako mi je, kao da sam već jeo. Srdačna riječ naknadi djelo...«

Seljak se spremao, da krene dalje.

Držali su se za ruke i bilo im je teško rastati se.

»Kada ćemo se opeta sastati, Nuhime?«

»Hm, znam li ja? . . . Po svoj prilici onda, kada se ja sastanem sa svojim sinom. Vi se svome nadate, on će doći, a ja sam gotovo oslijepio izgledajući svoga, ta znadem, da se ne će više nikada vratiti... Vaš je put drukčiji od moga. Kod vas je još podne i polako uzbrdo, no kod mene je već več i nizbrdo. Da, da. E pa šta ćemo... Bogu hvala i na tom.«

»Pa mogli biste u kola, da se povežete, kamo vam treba.«

»Bog platio, ne mogu se više voziti. Ali nekuda mi je, kao da sam se već odvezao...«

Ponikne turobno glavom i pogleda u zemlju.

Ujednom djipi ravno na noge.

»Lješko, ha — ha, s kojima ćemo konjima danas? Da li s onima bijelima i mirnima poput djece? Ili s onima sivima i brzima poput vjetra, ili zar s onima vranima i spretnima poput zmije!?!«

Pane na klupu te stane smijati se i plakati.

Preveo: F. B.

NAŠA ANKETA

Odgovor na anketu.

Bio sam još maleno dijete, u židovskoj osnovnoj školi, kad se ovdje počeo širiti cionizam. Mnogo je pridoniojelo mome oduševljenju za cionizam, što nam je učiteljica bila cionistkinja te nas je u tom smislu odgajala, što više bila je predsjednica ovdašnjeg cion. društva, koje je u ono doba lijepo radilo. Učio sam s ostalima hebrejski i već sam dosta znao govoriti. (Moram spomenuti, da sad nažalost više ne znam hebrejski). Osobito sam se veselio, kad bi došli omladinci iz drugih mjesta. Bilo je to za mene kao neka svečanost.

Najznačajniji momenat u razvitku moга cionističkoga života, koji će mi trajno ostati u pameti, bio je izlet našega društva u »Dubravu«. Iza ovoga izleta još sam revnije polazio sastanke, koji su bili vrlo lijepi.

Na sastancima sam upoznao povijest Židova, Herzla i druge židovske velikane. Na sastancima se sviralo, naučili smo plesati havu, koju smo vrlo rado i živo plesali, osobito kad smo saznali, da havu i naši halucim u Erec Jisraelu plešu. Poslije je s nama radila Kätha Diamantova, koja nas je naučila pjevati mnoge židovske pjesme i pričala nam priče. Zacijelo imamo njoj da zahvalimo, da smo tako rado i revno na sastanke dolazili. Tako smo zavoljeli sastanke, da smo gorljivom nestrpljivošću čekali da dodje subota i nedjelja, kada smo održavali sastanke.

No »Morija«, a poslije i »Žid. oml. društvo« prenašlo su počeli raditi, pa stoga se nijesu ni mogli održati u onom obliku do danas.

Opširno ne znam da to sve ispričam i opišem, jer se više tačno ne sjećam; tada sam još bio maleno dijete. Ali sve što sam u najranijoj mladosti proživio, smjernice su po kojima hoću da sebe izgradim u cionizmu. Prenda nemam, što bi najviše trebao, vodju, koji bi mi u tom duhu davao poticaja.

Vukovar, 17. XII. 1926.

Dragutin Engl.

Kako je cionizam uhvatio korijen na rasklimanoj pedlozi moje pustopašne mladosti i kako on sada upravlja kormilom mojih želja i misli?!

Cionizam me zahvatio još kao dječaka od trinaest godina, kad čovjek počinje da jasnije shvaća misli velikih ljudi. Bilo je to prilikom makabejske svečanosti 1921. godine. H. Kalme Altarac dodijelio mi deklamaciju o Herzlovoj smrti. Kako je deklamacija ostavila dubok utisak na publiku, već nekoliko dana kasnije stao sam se pitati: zašto je toliko djelovala? Tko je taj Herzl pred čijom slikom pognuto i sa poštovanjem stoje toliki? I tada sam doznao, da je dr. Theodor Herzl gorljivi vodj patriotskih duša, koji je svoje umno imanje trošio za djecu Galuta. Htio sam nešto više znati o

njemu i o njegovim ciljevima. Članci, pjesme, predavanja — sve što se odnosilo na njega strasno sam gutao. No nažalost samo kratko vrijeme. Zabavna me literatura zanijala u lude sanje. Iz dana u dan romani su me sve više zaludjivali.

Da je moj cionizam za dvije trećine izbljedio u ovo kritično doba, većinom sam ja kriv, ali donekle i slabo održavanje sastanaka društva travničkih omladinaca. Ali kad su godinu dana kasnije literarni sastanci društva učestali, zabačen se cionizam počeo vraćati na svoje staro mjesto, počeo se boriti sa poganim idolima rimskih cezara, da se zažari snažno u zalutalom srcu.

Sada ga ne može nitko zbaciti s njegova prijestolja! — jer on tješi ojadjene i iznemogle. Krijepi me i savjetuje, — diže na svoja krila, — osvjetljava tamne staze života, — uči me štovati, shvaćati i znati, — ljubiti, što je uzvišeno kod svih neumrlih boraca svete zemlje.

Svaki mi čas šapuće umilne riječi kao brižna majka, kad sjedi pokraj kolijevke svojega čeda; krade moje misli i nosi ih preko veličanstvenih valova uzburkanoga mora do radljivih haluca. — Vidim sunce kako sjaji nad zlatnim poljima; osjećam dah svježeg proljeća, što se šulja među tisućama iseljenika; osjećam blagi lahor židovstva s burom još nezapočetih zadaća, a davno već osnovanih i skovanih od mnogih budnih i zaspalih cionističkih bića...

Travnik, sredinom decembra 1926.

Jakob Kalderon.

KAKO SAM DOŠAO DO CIONIZMA I KAKO JE ON NA MENE DELOVAO?

Ni sam ne znam tačno, kada i kako sam upoznao cionizam, kada sam postao njegov pristaša i kako je na mene delovao. Nekad mi se čini, da sam

to već bio od svoga detinjstva, nekad pak da još ni danas nisam; nekad mislim, da bi se moje mišljenje i moj duhovni razvitak tako formirao i tim putem pošao, a da i nije bilo cionizma, nekad protivno. — Ovo posljednje biće najtačnije. Cionizam je na mene delovao. Moj prvi duhovni razvitak i početak mog života puni su jevrejske tradicije i jevrejskoga sadržaja, i cionizam nije za mene zapravo značio prelaz ili promenu, nego upopunjenje mog jevrejstva, njegovo jačanje i učvršćivanje, u doba kada se ono počelo ljuljati usled sukoba sa društvom, školom i vremenom. To su bili tako profinjeni i neosetljivi prelazi, to je tako neposredno jedno za drugim došlo (moje se jevrejstvo još nije srušilo, tek su počele duševne borbe, i potresi), da ne mogu da nadjem ni prelazno doba ni početak razvitka. Zato sam i rekao: Nekad mi se čini, da sam cionista od svoga detinjstva.

Pokušaću da prikažem, kako sam upoznao cionizam i kako je na mene delovao. Nastojaću da to učinim telegrafski, i ako je moja bolest opširnost. Dakle, telegrafski — od rođenja.

Moje je detinjstvo jevrejsko; puno jevrejskih priča o Mašijahu, Šelomo Amelehu, o Davidu, Jerušalajimu, i moja mi je mašta često dočaravala sad bujnu zemlju cveća i voća, kojom teče med i mleko (pitao sam: Pa kako su mogli hodati?), sad ruševine, neprijatelje, junake, sad borbe ili sjajnu budućnost koju će Bog poslati. Zatim Bog, nebo, pracci, andjeli, raj i pakao, pa mala topla sobica, »mel-dar« i sedi »rubi«. To je šareni svet, jevrejski, u kome sam proveo prvo detinjstvo i u koji sam tako čvrsto verovao i sanjao o njemu.

Kad sam došao u drugi i treći razred gimnazije, moje su predstave o tome počele bledeti i iščezavati jedna za drugom. To je bio sukob mog jevrej-

rejstva i škole, i možda bi mnogo od svoga izgubio, da me nešto nije snažno vratilo u onaj stari šareni svet de-tinistva, sada nešto promenjen. U to sam doba počeo dolaziti u dodir s omladinom i počeo pohadjati sastau-ke. Moram priznati, mrzio sam cioni-zam, kakvim su mi ga predstavili u početku. Omladina je bila za mene rušitelj vere i osveštanih tradicija; to i nisam mogao voleti. I dugo sam vre-mena bio prema cionizmu ravnodušan, kasnije tek počeo sam upoznavati osnovne ideje toga pokreta, ja sam mu stupio bliže, a on mi je postao upori-štem jevrejstva; novi simbol. Otvorio mi se nov pogled na jevrejstvo; mogu reći, tada sam osetio pravi jevrejski ponos i svest. Cionizam je srušio zi-dine moga duhovnog geta. To mi je bio prvi korak.

Moje pravo upoznavanje cionizma počelo je, kad sam došao u bliži do-dir s Ivom Goldsteinom, koji mi je svojim shvaćanjem, mišljenjem i ose-ćanjem jevrejstva bio bliži od ostale omladine; mislim, da mi je i danas, i ako je daleko u Erecu, najbliži po svemu. On me je zapravo uveo u cio-nizam i tek tada ja sam dobio pravu sliku o tome. I mislim, da nisam pro-živeo lepše časove, od onih naših raz-govora, jevrejskih i opšte ljudskih. (Doduše bio sam još derle). Onda sam rekao: Čuješ Ivo, pa ja sam to i pre bio, to sam osećao, ali nesvesno. To je bio moj drugi korak.

Posebni dio u razvoju moga cioniz-ma znači, kad sam iza beogradskoga sleta preuzeo vodstvo »Simsona«, ma-le grupe mlađjih drugova. Tada sam se počeo više zanimati jevrejskim stva-rima, počeo sam se samostalno razvi-jati i aktivno raditi. Tu sam takodje proživeo najlepše časove moga cio-nizma i jedan vrlo gorak i bolan čas: smrt Rafaela Levija, jednoga od prvih Simsonaca, utemeljača i najboljega omladinca iza Ive, s kojim sam rado

pričao. Tu sam donekle izgradio svo-je mišljenje i svoj stav prema cioniz-mu i stupio u naš omladinski pokret. To je poslednji stadij (do sada) u mome cionizmu, kad on počinje da utiče na moj privatni život, na moje duhovno razviće, uopšte na mene kao Jevrejina i čoveka. I činjenica, da iz Berlina kao slušač Visoke škole za jevrejske zna-nosti odgovaram na anketu, možda je jedna konsekvencija moga cionizma.

Na koncu velim: Ja i nemam naro-čitoga cionizma, on je u mom jevrej-stvu.

U Berlinu 24. XII. 1926.

Samuel Romano.

ODGOVOR NA ANKETU.

Odmah u početku hoću da nagla-sim, da na to pitanje ne mogu da od-govorim u onom smislu u kom je po-stavljeno: kako je cionizam odredio i promenio pravac moga života? Mi-slim da sam premlad, a da bih mogao da govorim o kakvom stalnom opre-deljenju svoga životnoga pravca. Mi svi se upravo nalazimo u doba živo-ta, u koje se borimo za idejnu stranu našega svetozrenja. I baš mi, mladi ljudi, retko kada možemo dovesti u sklad idejni svet sa stvarnim živo-tom, sa svetom zbilje.

U koliko mi se taj životni smer sa-da odredjuje, ne znam da li je to upravo delo cionizma, — ili bih se i bez njega razvijao u ovom smeru u kom se sada razvijam.

Kako je cionizam delovao na me-ne?, ili drugim rečima: u čemu je moj cionizam? Je li u tom, da se radujem kada se osniva nova tvornica u Erecu ili ostvarenje Ruthenbergovog plana o elektrifikaciji Palestine, ili možda kada M. Baron daruje velike svote za KH? Što sakupljam za KKL? U tomu, što osećam neku povezanost sa Ere-com? Mislim da to sve nije dosta. Nemci u Jugoslaviji na primer ose-

ća u se povezani se Nemačkom. Ni-
ma je to dosta, ali nama nije, jer mi
nismo u takovim prilikama kao oni.
Tek nedavno rekao je o tom dr. Cha-
jes kada je bio u Zagrebu: »U dru-
gih naroda, kojima je život normalan
možu pojedinci da mirno vrše rad
na poziciji, na kojoj su se našli. I oni
u okviru države i zemlje vrše rad,
koji im je dan, a da ne trebaju da
kuda naročito upiru pogled i uprav-
ljaju duh. Žive u jednostavnoj svaki-
dašnjici i ne treba da se dalje brinu«.
Imam dva druga kršćanina, jedan stu-
dira tehniku a drugi protest. teolo-
giu. Žive u Jugoslaviji, a obojica su
dobri Nemci, ali ne u šovenskom smi-
slu. Znali su da izmire nacionalizam
sa čoveštvom. Oni to mogu, oni mo-
gu da studiraju ma koju struku, neka
samo budu u njoj sposobni i oni će
time koristiti i čovečanstvu i svojoj
otadžbini, ako u njoj budu živeli, a
ako ne, mogu i onda da budu dobri
Nemci. A mi? Možemo li mi, kao i
oni?

U meni je, kako je Chajes rekao,
»neki osećaj sreće, što sam Židov i ci-
onista«. Drugačije ne bi moglo ni da
bude.

Bio sam već pošao u ekstremni
socializam, onda prošao i zaustavio
se u snažnom individualizmu, ali se
nikad nisam mogao a ni hteo odre-
ći cionizma, ma da sam često došao
do logičkih protivština i nemoguć-
nosti.

Cionizam je u meni spontan, ali
ne znam u čemu je on odredio i pro-
menio pravac mog života.

Meni je jasno, da nama u galutu
nema normalnoga opstanka, ali da je
to ne samo »nama«, nego i »meni«
jasno, konsekventno bih provodio
zaključke, a onda bih mogao i da go-
vorim, kako je cionizam promenio
moj život. A ovako — za mene, kao
i za mnoge druge, cionizam je pita-
nje budućnosti, a mi smo oni,
koji pripravljamo tlo, da bi na njemu

posle (dakle budućnost) cionizam po-
stao sadašnje pitanje, da bi postao
»die Brennende Frage«, t. j. da cion-
izam postane lično, najličnije
naše, moje pitanje.

Kod mene je cionizam pospešio
moj razvitak, ali ne znam, da li je on
bio ferment ili samo katalizator.
Bilo jedno ili drugo, bio je to Ahdut
hacofim. Jer početak ozbiljnoga stva-
ranja mog života pada u ono
doba, dok sam još bio aktivni cofe.
U vezi sa Ahdutom stvarao sam si
predodžbe o svetu.

Ali sada nastaje pitanje, koje sam
već u početku napomenuo: da li je to
upravo delo cionizma, samo cioni-
zma, ili je cionizam ovde samo neka
slučajnost.

Pitam se, da li bih ja bio onakav,
kakav sam, da i nisam cionist? Da li
moj razvitak ne bi mogao da bude
i obrnut; ne bih li čitajući Ibsena i
Dostojevskoga, (ljudi, koji su na me
na snažnije uticali), nadošao na one
ideje, koje su se kod mene spontano
javile.

Ne naše pitanje glasi drugačije i
ima drugačije značenje. Hahšarista,
dakle čovek, koji se stvarno sprema
za rad u Palestini, na primer može sa
potpunom sigurnošću da govori o
čemu, kako je cionizam odredio i
promenio pravac njegovoga života, jer
on bez cionizma nikako ne bi bio na
hahšari. Dopuštam da bi se čitanjem
Ničeja, Ibsena, pa napokon Tolstoja
(ovde najvažniji) mogao odlučiti da
ostavim školu ili kakvo zvanje da-
našnjega ljudskoga društva pa poseg-
nuti za plugom. Sve je to moguće,
ali nikada rad za Tolstojevim plu-
gom ne bi značilo isto, što rad za
Gordonovim plugom u Erecu. Jer to
je — cionizam. Jedini halucini i
oni koji se spremaju na aliju mogu da
dadu pozitivan odgovor u toj anketi.

Zagreb, 29. XI. 1926.

Joži Heršković.

NAŠA DRUGA ANKETA.

Prva je anketa završena. Štampali smo gotovo sve stigle odgovore. Ako povučemo facit iz svih tih ispovijedi o pitanju »koliko je cionizam mijenjao naš život«, onda ćemo dobiti ovu sliku: Treba razlikovati u nas dvije sredine. Jedno su djeca asimilovane okoline, drugo je mljče, pun nekoga židovskog života i osjećanja.

U ovih drugih, a to su uglavnom Sefardi i Aškenazi konzervativnih porodica, cionizam je bio oduvijek sadržan u njihovu židovstvu. Cionizam je ponikao kao plemenit plod na dobro gnojnom zemljištu. On je prirodno morao nastati u onom času, kad se njihovo židovstvo stalo da liulja zbog sudara s nežidovskom sredinom. U tom dakle času, kad se njihovo židovstvo osjetilo nesigurnim, cionizam ih je izveo iz sumnje i dvoumnice; on je bio nastavak bakinih ili očevih priča, hedera, meldara i kala. Cionizam je za njih samo moderan oblik za priznaju i za aktivisanje njihova baštinenog židovstva.

U onih prvih cionizam nastaje dvojako. Jedne on zahvaća rano u djetinjstvu (ne zaboravimo, da su najstariji, što su u toj anketi učestvovali, nažalost oni, koji su na početku rata bili djeca u osnovnoj školi, a od veće česti iz mjesta, gdje je već u doba njihova djetinjstva bilo cionističkoga rada). Za ove je cionizam po prilici jednako prirodan, kao i za grupu neasimilovane omladine. On je njima ži-

dovstvo. Ako je za Samuela Romanu cionizam u njegovu židovstvu, za ove je židovstvo u njihovu cionizmu. Pa jer ih je cionizam zahvatio rano i čvrsto, njihovo je židovstvo učvršćeno i ustaljeno, mada nema prave punoće, osim ako su nastojali svak za sebe da se ispune učenjem hebrejskoga jezika, približavanjem židovskim formama, uživanjem u našoj literaturi i učešćem u palestinskom životu. Ni u kome slučaju ti ljudi ne mogu da izbrišu uticaj cionizma i njegova židovstva, baš poput onih iz neasimilovane sredine.

Ali neke iz te asimilovane okoline zahvaća cionizam u kasnijoj životnoj dobi. Slučaj ili cionistička propaganda uvlači ih u naše kolo. Tu oni upoznaju cionistički pokret. Koliko on može da utiče na njih, stoji do njihove lične konstrukcije i do snage samoga društva. Ova je grupa svakako najinteresantnija, jer dopušta najveći broj različitih varijacija. Nažalost je ta grupa u odgovorima slabo zastupljena.

Inače treba spomenuti još i to: u toj anketi odgovaraju samo naši srednji ljudi. Oni koji su otišli u Erec ili na hahšaru, koji su dakle pod uticajem cionizma zaista promijenili pravac života, ne poslaše nam svoje ispovijesti. Njihova je priznaja u njihovu djelu. A ne odgovoriše dabome ni oni koji samo životare u našem pokretu, koje cionizam nije nikako obuzeo, i mijenjao. Pa i njihova je priznaja u njihovim djelima.

A za tu našu srednju omladinu vrijedi ova spoznaja: cionizam je nama svima manje ili više životni kompas. On je naša arhimedaska točka, pa makar i samo zamišljena, duhovna, ili kako bi neki htjeli umišljena i fiktivna. Cionizam nije mnogo promijenio naš život, nije mijenjao nas same, ali nam je ipak dao uporište i pravac.

Prema tome prirodno se razvija iz dosadašnjega razlaganja naša druga anketa:

U ČEMU SE RAZLIKUJEM OD ASIMILANTA?

Ona ima da iskaže iskrena mišljenja naših ljudi, po čemu smo mi za-

pravo različni od onih, koji nijesu cionisti, koji ne priznaju židovsku narodnost, jedinstvo i solidarnost židovske zajednice, nego hoće da se utope i izgube u nežidovskoj sredini. Uz neke jasne razlike (ponos, židovska samosvijest, poštena priznaja svoга bića itd.) bit će zacijelo mnogo stvari, gdje će jedni misliti, da ima razlika, dok će ih drugi negirati.

Ne želeći da ulazimo u anketu prije odgovora iz omladine pozivamo sve prijatelje, neka što življe učestvuju u odgovaranju, jer smo uvjereni, da će takvim iskrenim upoznavanjem samoga sebe biti unapređen naš odgojni rad.

IZ NAŠEGA POKRETA

IZVANREDNO VIJEĆE SŽOU U VINKOVcima.

Kad se tome Vijeću posvetio čitav broj »Hanoara«, kao da će ono zaista imati da riješi pitanje egzistencije SŽOU, red je, da se barem ukratko osvrnemo na rezultate i na značaj ovoga sastanka naše omladine.

Pređ Vijeće glasila je prognoza: radi se o biti ili ne biti Saveza. A na samom Vijeću nije se gotovo nikako govorilo o tome pitanju. Nije se mnogo tražio uzrok »krize«, »savezne bolesti«, i kako se već sve zove naša »situacija«. Štimung je bio zaista odličan, ali bi bila neoprostiva grješka, kad bi nam to veselo i ugodno raspoloženje bilo nekim dokazom, da je sve u redu, da nema uzroka brigama. Jer to nastrojenje imamo da zahvalimo u prvom redu srdačnom i lijepom prijemu vinkovačkih građana i omladine. U drugom redu nama je već dojadilo jadovanje i jadikovanje, pa su živa hava, vesela igra, šaljivi vic, mo-

rali da nam budu u onom času miliji od teških raspravljanja o uzrocima »krize« i o njenu rješavanju.

A ipak, pored svega pričanja, da nema krize, nešto nije u redu. Jedn tvrde, da moramo mijenjati program. Uz cionistički program treba nam općeno-ljudske, pa i naročito jugoslavenske odgoje. Jer je naša centralna točka u Cijonu samo fiktivna, nerealna pa nam ne može služiti zdravim uporištem, nego nam treba uporišta u realnom životu ovdje. Po njihovom mišljenju treba da se ili potpuno briše ta »palestinocentrička« ideologija ili barem da se popuni galutskim radom. Drugi misle, da promjenom programa, i kad bi pristali da odreknu svoje cionističko uvjerenje, ne bi stvar krenula na bolje. U sredini, siromašnoj jevrejskim vrednotama, sitnoj po broju i po snazi, ne može da se održi ni jedan pravac srednje linije: tu treba fanatika! Kojima je Cijon čežnja i cilj stvarnoga rada, oni ne će

moći da se osjete povezani s ovom realnošću. A kojima je cilj, da se vežu s tom stvarnošću, koji imaju galutskih zahtjeva, njima Cijon prosto ne može da ostane čežnjom i radnim ciljem. Samo tamo, gdje u punom opsegu buja jevrejski život, može omladina da harmonijski poveže Cijon kao centar jevrejstva i galut kao mjesto jevrejskoga rada. Ali tu, gdje je galut samo mjesto nejevrejskoga duhovnog rada, gdje jevrejski rad može da bude ili samo humanitaran ili naprosto mora da se orijentiše prema Cijonu to jest da bude palestino-centričko-cionistički, tu imaju samo dva puta: jedan prema Cijonu, drugi u asimilaciju. Trećega nema!

Ova su dva mišljenja bitna za naš rad. Ne zna se, koje je omladini upravo bliže. Interesantno je: ma koliko »realisti« tvrdili, da oni propovijedaju samo ono, što omladina stvarno čini ili ne čini, omladina po srcu, po osjećaju, i ako ne djelima, daje pravo »fanaticima«. Vinkovačko udružće nije tu donijelo ni za trun jasnijih pogleda, jer nije progovorila omladina sama, nego su govorili neki pojedinci, koji ne žive u omladini, ili opet »vodeći ljudi«, koji se čvrsto drže svojega uvjerenja. Savezna se masa dakle još uvijek nije uputila u to pitanje, za nju je to samo diskusija »gornje desetorice«, koja ništa ne zadire u njen život. To znači: Savez i danas još nema pravca; on je bezlična gomila, koja se veoma tromo kreće oko svoje osovine, a da se pri tom tek neznatno pomiče čas napred čas natrag. U tome okretanju otpadaju od nje manje skupine, koje nijesu toliko bezlične, nego imaju manje ili više određenu boju.

Tu nastaje pitanje: hoće li te pojedine skupine ostati u nekoj povezanosti s masom, iz koje su se izdvojile, ili će da se razvijaju, potpuno odijel-

ljene od nje. U teoriji može da se o tom mnogo raspravlja; svakako bi onda bilo najljepše, da se očuva jedinstvo omladine uz samostalnost svake skupine. Medjuto teorija je teorija, a stvarnost je danas drugačija. U realnosti pojedine skupine toliko su egocentrične, da nemaju nikakovo ga shvatanja za cjelinu. One vide samo svoj interes, a nikako ne mogu da potpuno shvate potrebe cjeline. Ovo vodi do toga, da se izdvojene skupine razvijaju sve to radikalnije, jer su one u sebi čvrste, prema unutra povezane, a prema vani zatvorene, dok je ostala savezna masa naoko doduše jednovita, ali u stvari posve nejedinstvena i rasparčana. (Ta do danas je SŽOU i bio »Rahmenverband«, u kojemu je svaka struja mogla da radi što god hoće, ako je samo priznavala baselski program).

U praksi se danas »Rahmenverband« ne može ostvariti, jer Ahdut Hacofim i Propagandni Odbor Sefardske Omladine ne će da žrtvuju svoje interese interesima cjeline, — bez obzira na to, da te cjeline zapravo i nema više, jer ostatak Saveza, t. j. današnji SŽOU, prirodno nije više ona »cjelina«, kojom je bio nekoć. A nova bi se cjelina dala stvoriti istom onda, kad bi današnji SŽOU imao svoj naročiti pravac, svoju naročitu boju, koju bi unio u novi savez.

Ako dakle hoćemo u budućnosti da stvorimo »Rahmenverband«, u koji bi ušli svi organizovani dijelovi omladine, moramo pored Ahduta i pristalica Prop. Odbora Sef. Omladine organizovati na jednoj ili makar na dvije baze ostalu omladinu. Hoće li ta baza biti »Hebrejska Radna Palestina«, (dakle zapravo teoretski isto što i Ahdut) ili će to biti »općeno-jevrejski rad« — to se nije riješilo u Vinkovcima, ali će se morati uskoro da riješi.

Pa što se onda ipak riješilo na tom Vijeću? Riješili nijesmo ništa, ali smo se riješili, barem zasad, dvaju teških pitanja. Konstatovali smo, da smo stvarno izgubili i Ahdut i dio sefardske omladine, pa da će Savez morati što prije da preboli te dvije rane.

Ahdut, čini se, zaboravlja na negdašnju težnju i obećanje, da će obnoviti Savez, pa se potpuno i upravo savršeno povukao iz omladine. Najbolje će biti, da mi neofim odsad isto tako savršeno povučemo crtu između Ahduta i nas. Znači: da se ne miješamo u život Ahduta i u njihova pitanja, da ne pitamo za njih i da ne govorimo o njima. A budućnost će pokazati, što će da bude iz Ahduta.

Konstatovali smo, da se »sefardsko pitanje« u omladini danas ne može riješiti. Propala su dva predloga, od kojih je jedan tražio, neka se istupljena udruženja pozovu natrag u Savez, a drugi ih je dosta oštro osudio. Primljen je treći predlog, bezbojan i neodlučan, koji sa žaljenjem konstatuje njihov istup, pa se nada, da će se iza određenoga razvitka svi dijelovi omladine opet naći u jednoj organizaciji.

I tu smo eto stali na bazu činjenica, računali smo s faktičnim stanjem. Odbijeno je i gledište pomirljivih, koji su htjeli da se svakako izmirimo s Prop. Odborom Sef. Omladine i gledište intrasigentnih, koji su tražili osudu »separatista«. A primljena je konstatacija stvarnoga stanja. Bilo je jasno, da ne vrijedi biti sentimentalni u kome pogledu. Treba raditi,

da bi odmah zacijelio krnji Savez. A iko je bio u Vinkovcima i slušao one bratske razgovore, spoznao ozbiljnost vijećanja i srdačnost igre, taj je zacijelo mogao povjerovati, da je cio Savez već prebolio te rane. Budućnost će dabome pokazati, je li to tačno.

Bilo je stoga jasno, da se na Vijeću proglasilo glavnim ciljem okupljanje snaga, stvaranje snažnoga ličnog kontakta, odvratanje od teoretskih rasprava, vraćanje praktičnom radu. Osudilo se »politiziranje«, odbacuje se svako ideologijsko balanciranje pa i laviranje između stvarno istupljenih dijelova omladine. Naglasilo se: omladina, okupljena na SŽOU, dovoljna je sama sebi i hoće bez sentimentalnoga plača nad izgubljenim dijelovima i dijelovima da korači smjerom, koji joj određuje njeno doduše priprosto i neizdjelano, ali ipak iskreno cionističko uvjerenje.

Dakle: Vijeće je bilo razočaranje i za one, koji su se nadali, da će se rješavati pesimistički o »biti ili ne biti«, i za one, koji su se nadali nekoj objavi mudroga recepta, za liječenje svih boljetica i rješavanje svih saveznih pitanja. A nije bilo razočaranja za one, koji su se i nadali samo bratskome dogovoru o putu Saveza, ili još tačnije, srdačnome sastanku, na kojemu se opet vidjelo, da nas Savez veže iskrenim prijateljstvom i da nas puni vjerom u kakvo takvo ostvarenje našega cionizma.

cr.

KNJIŽEVNOST.

UZORAN ALBUM IZ PALESTINE.

Fotograf Abraham Soskin izdao je album Tel Aviva. Time smo dobili album, koji se po opremi može da mjeri s najboljim nejevrejskim izdanjima. Iza kratkoga uvoda u hebrejskom, engleskom i njemačkom jeziku reda se preko 70 slika. One su i po fotografskoj umjetnosti vrijedne, ali su još važnije zbog toga, što su to istorijski dokumenti neprocjenjive vrijednosti. Od one osnivačke skupštine 1908., kad je 550 jafanskih duša odlučilo da u pijesku stvori vrtni grad Tel Aviv, vodi nas fotograf sve do u godinu 1926., kad Tel Aviv na 632 hektara u 3050 kuća broji 40.000 stanovnika s 46 škola i 7195 učenika, s 13.652 glave porodica, s 170 tvornica, s 778 zanatskih radnja, s gradskim budžetom od 120 hiljada funti.

Golemo je to djelo: izgraditi u pijesku preko noći grad. Ima taj grad griješaka. On je i u gospodarskom pogledu gradjen na pijesku. Ima u njemu zvanja, kojima nema mjesta i smisla. Sve mi to znamo i ne zaboravljamo. A opet: one ulice 1926., gdje je 1921. ili čak 1923. bio sam pijesak, pune nas ponosom i vjerom u budućnost. To je izgradila jevrejska snaga jevrejskim novcem i jevrejskim mišićima.

Ne znam, kada će ovaj album i u nas da se prodaje. Cijena će mu biti oko 70—80 Din. Ali on je zaista ukras svake jevrejske i nejevrejske kuće, jer je spomen i najrječitiji dokaz, kako se idealizmom i voljom može »pustoš da pretvori u naseljen kraj«.

cr.

NOVI PRIRUČNIK ZA PALESTINSKA PUTOVANJA.

Upravo je u izdanju direktorija Keren Kayemetha i Keren Hajesoda iza-

šla u njemačkom i hebrejskom jeziku »Das Jüdische Palästina«, knjižica dr. Frica Löwensteina, upravitelja cionističkoga informacionoga ureda za palestinske turiste u Jerusalemu. Ova knjižica ima svega 38 strana teksta, 6 slika i 3 strane priloženih data, pa se stoga može lako da pročita. Prikazuje ukratko razvitak cionističkoga pokreta i palestinske kolonizacije, konstrukciju Keren Kayemetha i Keren Hajesoda, pa nas onda vodi kroz jevrejsku Palestinu. Kratkim i jezgrovitim riječima predočuje nam sve važnije jevrejske pozicije. Cijena je knjižici 60 pfeniga, to jest 8 dinara.

cr.

KNJIŽEVNE NOVOSTI.

Pod tim ćemo naslovom redovno objavljivati nove knjige i časopise, koji nam stizavaju. Molimo da to gospoda nakladnici, knjižari te redakcije izvole uvažiti u koliko reflektiraju, da njihove novine objavljujemo. Pridržajemo si da bome u svakome slučaju pravo recenziranja. Uredništvo.

Aron M. Rothmüller: Širej ha-cofim. 32 pjesme s tektsom i notama. Izdao Ahdut ha-cofim. Cijena Din 15.—Naručuje se kod: Ahdut ha-cofim, Zagreb — Ilica 31, III. kat.

Chalom, Revue juive mensuelle, Décembre 1926. — No 23 et 24, Paris.

Narodna Starina, sv. 10., IV. knj., 1. br. Zagreb, 25. XI. 1925.

Vijenac, list za književnost i umjetnost. Broj 24. god. 1926.

Misli i Pravila za Život. Ova knjižica sadrži hiljadu aforizama na 160 strana, tvrdo je ukoričena. Stoji Din 20.—, a naručuje se kod biblioteke »Uzgajatelj« u Sarajevu.

Društvena dekadencija od Miljenka Vidovića. Drugo izdanje. Cijena Din 8.—, a naručuje se kod biblioteke »Uzgajatelj« u Sarajevu.

Dvije kulture od Miljenka Vidovića. Cijena Din 6.—, a naručuje se

kod biblioteke »Uzgajatelj« u Sarajevu.

Lirika na bespuću od dr. Ivana Nevistića. Studija o našoj lirici. Knjiga je izašla u izdanju »Vijenca«. Zagreb 1926. Cijena Din 10.—

ŠAH.

Šahovski turnir u Meranu.

Tokom decembra 1926. odigran je u poznatom lječilištu Meranu međunarodni mješoviti majstorski turnir. Mješoviti, jer je uz međunarodne majstore sudjelovalo i nekoliko amatera, većinom talijanskih. Priredjivački ih je odbor pripustio, da omogući talijanskim amaterima, da omjere svoje snage s priznatim šahovskim »veličinama«, pa da se tako ustanovi nivo talijanskih šahista, među kojima u posljednjim decenijama nije bilo ni jednog znatnijeg.

Turnir je pokazao, da je šah u Italiji napredovao, ali još nije dosegao majstorski nivo. Po uspjehu prvi amater na ovome turniru, Roselli zaostao je za najslabije plasiranim majstorima za čitava 2 i pô boda!

Šahovska javnost očekivala je pobjedu kojega velemajistora: Grünfelda, dr. Tartakovera, Spielmanna (3 jevreja) ili Jugoslavena Kostića. Neočekivana, ali zaslužena, jest pobjeda mladog Belgijanca Collea. Colle je pokazao odlično poznavanje i razumijevanje tekovina moderne šahovske teorije, a uz to svježinu i borbenost. Velemaistori pak, koji su u posljednje vrijeme sudjelovali na nekoliko turnira, bili su očito izmoreni te su igrali mlako.

Konačni su uspjesi ovi:

I. nagrada: Colles 9 boda.

II.—IV. nagrada: Spielmann, Przepiorka i Canal sa 8 i pô boda.

V.—VI. nagrada: Kostić i Yates s 8 boda.

VII.—VIII. nagrada: dr. Tartakover i Grünfeld sa 7 i pô boda.

Slijede nenagrađeni: Roselli, Sacconi, Patay, Grob, de Alimonda i Calapso.

Donosimo partiju s tog turnira.

Sicilijanska partija.

Spielmann.	Canal.
Spielmann.	Canal.
1. e2—e4	c7—c5
2. Sg1—f3	e7—e6
3. d2—d4	c5×d4
4. Sf3×d4	Sg8—f6
5. Lf1—d3	Lf8—e7
6. 0—0	d7—d6
7. Kg1—h1	— — —
Bijeli priprema potez f2—f4 za napad na kraljevsko krilo.	
7. — — —	0—0
8. f2—f4	Sb8—d7

Svrha je ovog poteza da zapriječi napredovanje pješaka e4 te eventualno da sa Sd7—c5 izmijeni pogibeljnog lovca Ld3. Zato je taj potez bolji, nego Sb8—c6.

9. Sd4—b3	— — —
Bijeli brani svog lovca.	
9. — — —	b7—b6
10. Dd1—e2	Dd8—c7
11. Sb1—c3	a7—a6
12. a2—a4	— — —

Suvišan potez. Bolje bi bilo odmah Lc1—d2.

12. — — — Lc8—b7
 13. Lc1—d2 Tf8—e8!

Vrlo fini potez. Daje mjesta konju Sd7 da uskoči na f8 i brani slabu tačku h7. Ujedno Te8 brani slabo polje e6.

14. Ta1—e1 Sd7—f8
 15. e4—e5 Sf6—d5

Dobar potez. Na Sf6—d7 slijedilo bi e5×d6 i Sc3—e4 i bijeli bi stajao odlično.

16. Sc3—d5 Lb7×d5
 17. Sb3—d4 — — —

Loš bi potez bio Ld3×a6, jer na Ta8×a6, 18. De2×a6, uhvaćena je sa Ld5—c4 bijela kraljica.

17. — — — Ld5—b7
 18. f4—f5 d6×e5
 19. f5×e6 f7—f6!

Vrlo dobro! Bijeli je taj potez očito previdio kad je vukao 18.f4—f5.

20. Sd4—f5 Sf8×e6
 21. Dd2—g4 Kg8—h8
 22. Dg4—h3? — — —

Loš potez. Bijeli je trebao vući Te1—e3 pa kasnije Te3—h3 i time bi dobio laki napadaj, koji bi bio dovoljna naknada za gubitak pješaka e6.

22. — — — Se6—f8
 23. Sf5×g7 Kh8×g7
 24. Ld2—h6 + Kg7—h8
 25. Ld3—f5 Ld7—c5
 26. b2—b4 — — —

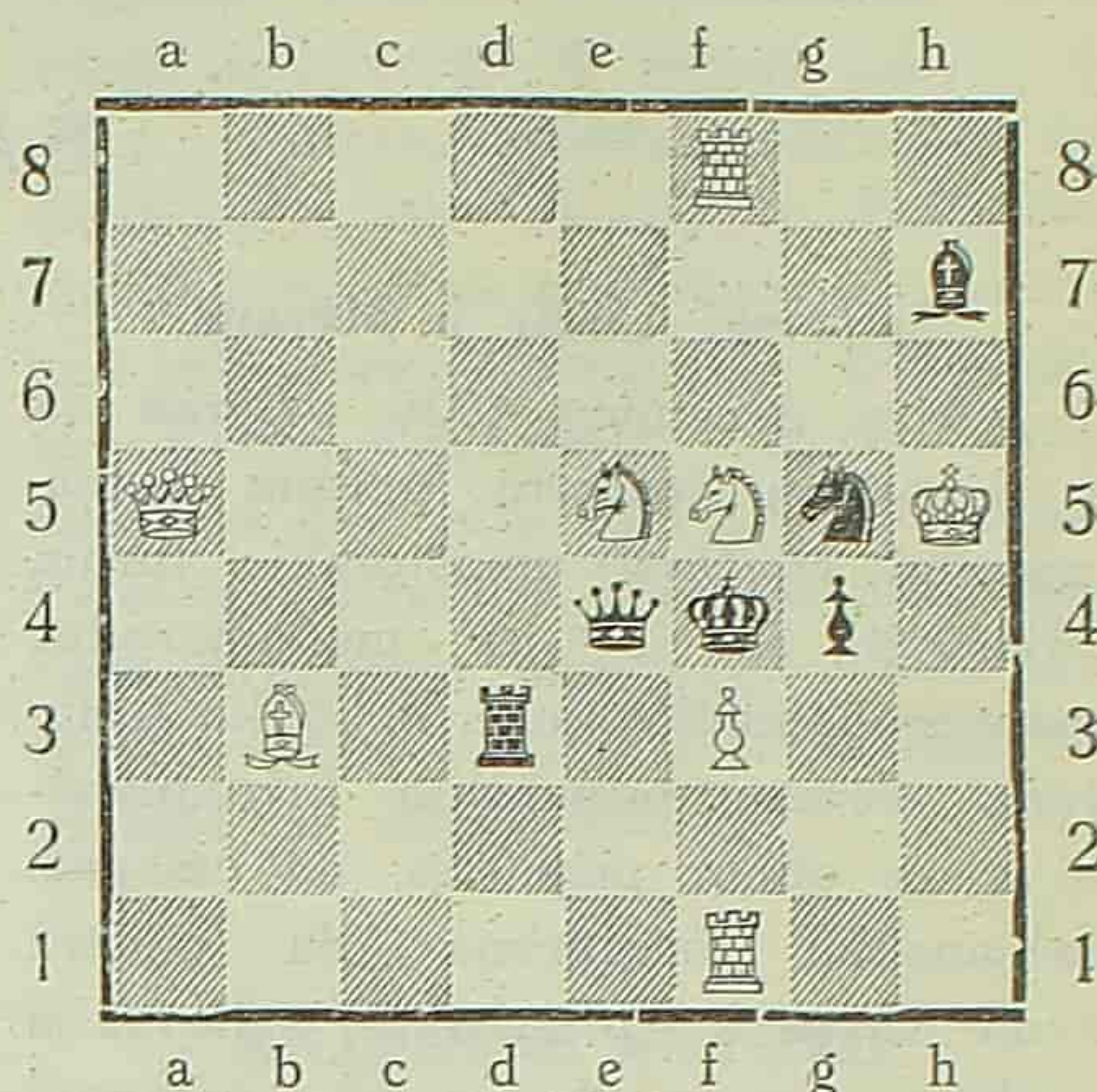
Bijeli je prisiljen žrtvovati i tog pješaka da može s tornjem Te1 na e3.

26. — — — Lc5×b4
 27. Te1—e3 Lb7—c8
 28. Dh3—h4 Lc8×f5
 29. Dh4×f6 + Kh8—g8
 30. Df6×f5 Sf8—g6
 31. Df5—e4 Lb4—f8
 32. De4—d5 + Kg8—h8
 33. Lh6—g5 Lf8—g7
 34. h2—h4 Sg6—f4
 35. Dd5—e4 Te8—f8
 36. Te3—f3 Ta8—c8

Bijeli predaje, jer je njegov napadaj odbijen, pa nema nikakve kompenzacije za izgubljenu figuru.

PROBLEMI

1. IZIDOR GROSS (Karlovac).

Bijeli: Kh5, Da5, Tf1, Tf8, Lb3, Se5, Sf5,

Crni: Kf4, De4, Td4, Lf7, Sg5, g4

Mat u 2 poteza

*

Ovaj problem g. I. Grossa nagradjen je u ovogodišnjem međunarodnom problemnom natjecanju, koje je raspisao „Leipziger Tagblatt“. — Ističemo daje g Gross kao komponista šahovskih problema jedan od prvaka u Jugoslaviji, a uživa odličan glas i u inozemstvu.

AHAD HAAM

Tel Aviv, 2. siječnja. Danas u nedjelju, dne 2. siječnja u 5 sati u jutro, umro je u svojoj kući u Tel Avivu Ahad Haam.

Drugovi, pogrimo tiho glavu pred odrom našega velikoga učitelja!

Iz uredništva.

1. Na želju g. Dra. Aleksandra L i c h t a rado konstatiramo, da je njegovome članku u 4. broju Hanoara, priposlanome bez naslova, samo uredništvo dalo naslov »P o r u k a o m l a d i n i«.

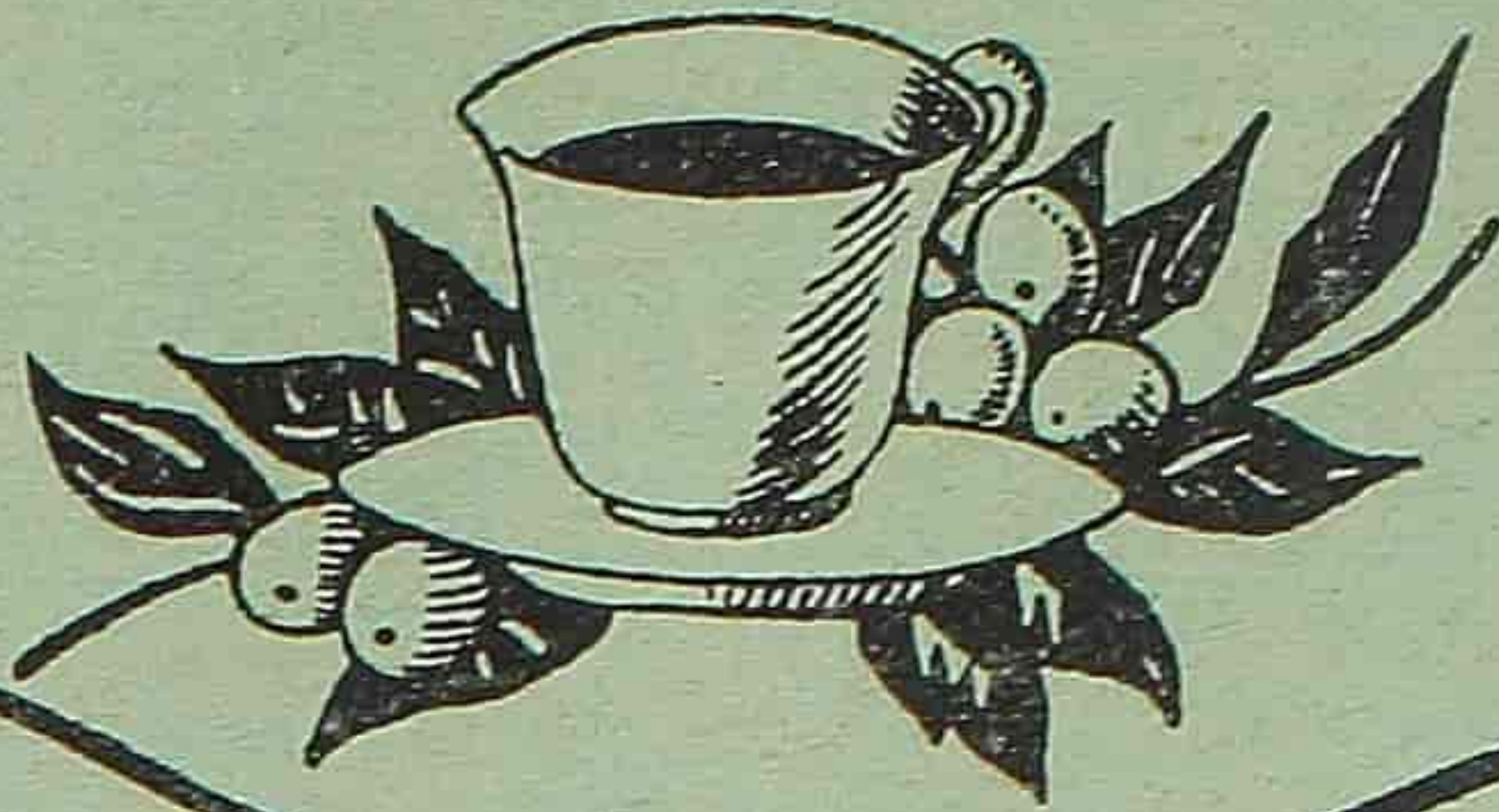
2. U ovome broju »Hanoara« prvi puta donosimo rubriku »Š a h«. Držimo da ćemo time razveseliti mnogoga omladinca, koji će od sada još više prigrliti Hanoar. Veoma smo zahvalni g. Izidoru G r o s s u, odličnomu šahisti i majstoru šahovskih problema, što nam je obećao stalnu saradnju. Jednako smo zahvalni i g. Dr. Leonu S i n g e r u, odličnomu šahisti, koji je bio tako ljubezante je preuzeo uredjivanje same rubrike. Kad počinjemo s tom rubrikom imamo još jednu želju: da nadje odziva u omladini.

3. N a t j e č a j za najbolju pjesmu i za najbolju novelu iz redova omladine završen je današnjim danom. Uredništvu je stigao lijep broj radova pa će biti doista zanimivo, koje će radove žiri ocijeniti najboljima. U slijedećem ćemo broju objaviti odluku žirija, koju će zacijelo mnogi nestrpljivo sačekati.

4. Kako smo već ranije objavili, hoćemo da nastavimo izdavanjem skupnih brojeva Hanoara. Držimo da skupni brojevi imaju svoju osobitu vrijednost, jer daju omladini šarenu sliku o nizu različitih pitanja, a ipak joj omogućuju da si stvara cjelovitiju sliku o tim pitanjima. T. zv. »obični broj« Hanoara može da donese šarolikiji sadržaj, no nesumnjivo je u našim prilikama nužnije omladini dati mogućnost da si stvori mišljenje o različitim pitanjima i životnim pojavama.

Dosljedno tomu stajalištu hoće uredništvo da izda nadalje ove skupne brojeve: »A h a d H a a m« (Njegov život, djela, misli. Njegov uticaj na današnji odsjek u povijesti našega naroda. Itd.), »N a š a l i r i k a« (Izbor pjesama ev. i priča naših omladinaca. Studije o lirici i o našoj lirici ili o omladinskom stvaranju uopće, i sl.), »O m l a d i n s k i p o k r e t u s v i j e t u« (Prikaz pokreta kod različitih naroda: smjerovi, ciljevi, rezultati, organizacija i t. d.), »P i t a n j a n a š e g a s v i j e t o z r i j e n j a« (Naš odnos prema različitim pojavama, koje nas susreću u životu: nacionalizam, socijalizam, religija, moral, etika i t. d.), »S a v r e m e n a h e b r e j s k a k n j i ž e v n o s t« (Prikazi, ocjene, prijevodi), »P a l e s t i n a« (Prikaz položaja, stanja, historije, problema), »S e f a r d i i s e f a r d s k i p o k r e t« (Etnički, psihološki prikazi i dr.), »P u r i m - b r o j« (šaljivi broj).

Ima dabome još niz skupnih brojeva, koje bismo voljeli izdati. No zasada je i to dosta. Molimo sve naše prijatelje neka nam što prije pošalju, priloge za te brojeve, jer će samo njihova revnost odlučiti je li će i kada će koji od tih brojeva u štampu.

Tko pije kavu ostaje zdrav

JULIO MEINL

UTEMELJENO 1862.

Uređuje: Odbor. — Odgovorni urednik: Dr. Drago Rosenberg, Gajeva ul.
20. — Tiskara »Mercur« d. d., Zagreb. — Za tiskaru odgovara: Dragutin
Sakulj, Novi Goljak broj 4.